

Vliv hodnotové orientace na postavení žáků ve třídě na 2. stupni ZŠ

Bc. Helena Kulíšková

Diplomová práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Helena Kulíšková**
Osobní číslo: **H190483**
Studijní program: **N0111A190013 Sociální pedagogika**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Vliv hodnotové orientace na postavení žáků ve třídě na 2. stupni ZŠ**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti charakteristiky osobnosti žáka druhého stupně základní školy, hodnot a klimatu třídy.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování diplomové práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- CAKIRPALOGLU, Panajotis, 2009. Psychologie hodnot. 2., dopl. a přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2295-4.
- ČAPEK, Robert, 2010. Třídní klima a školní klima. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
- SAK, Petr, 2000. Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů. Praha: Petrklíč. ISBN 80-7229-042-8.
- VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum. ISBN 978-80246-2153-1.

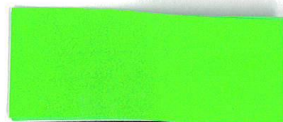
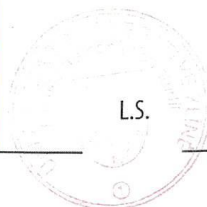
Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Lucie Blašíková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **15. ledna 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **23. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 15. ledna 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může za zveřejnění práce počítovat na své náklady výšky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Opatřuje-li autor takového díla užití svolení bez věcného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků, jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se věnuje vlivu hodnotové orientace na postavení žáků ve třídě na 2. stupni ZŠ. Teoretická část je zaměřena na popis hodnot, školního prostředí, a také se zaměřuje na žáka 2. stupně ZŠ a na změny, kterými si prochází.

Praktická část diplomové práce se zabývá kvantitativním výzkumem, který byl zrealizován pomocí dotazníkového šetření a na následnou interpretaci dat.

Klíčová slova: hodnoty, hodnotová orientace, žák druhého stupně, dospívání, školní prostředí

ABSTRACT

The diploma thesis deals with the influence of value orientations on the position of pupils in the class at the 2nd stage of elementary school. The theoretical part is focused on the description of values, school environment, focuses on the pupil of the 2nd grade of elementary school and the changes he is going through.

The practical part of the diploma thesis deals with quantitative research, which was carried out using a questionnaire survey and the subsequent interpretation of data.

Keywords: values, value orientation, pupil of the second grade of elementary school, adolescence, school environment

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Lucii Blašíkové, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, za poskytnuté rady a konzultace. Také bych chtěla poděkovat základní škole, která mi umožnila provést výzkumné šetření. Poslední a největší poděkování patří rodině a přáteli, kteří mi poskytovali podporu po celou dobu studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

"Otevřete se změnám, ale neztrácejte své vlastní hodnoty."

Dalajláma

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 HODNOTY	13
1.1 DĚLENÍ HODNOT DLE RŮZNÝCH AUTORŮ.....	15
1.2 HODNOTOVÁ ORIENTACE	18
2 OSOBNOST ŽÁKA ZŠ.....	24
2.2 FYZICKÉ ZMĚNY	25
2.3 PSYCHICKÉ ZMĚNY	27
2.4 SOCIÁLNÍ ZMĚNY	30
3 ŠKOLNÍ PROSTŘEDÍ	34
3.1 ŠKOLA A ŠKOLNÍ PROSTŘEDÍ.....	34
3.2 ŠKOLNÍ TŘÍDA A JEDNOTLIVCI VE ŠKOLNÍ TŘÍDĚ.....	36
3.3 KLIMA VE ŠKOLNÍ TŘÍDĚ	39
3.4 KLIMA ŠKOLY.....	40
3.5 ŠKOLA A SOCIÁLNÍ PEDAGOG	43
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	44
4 REALIZACE VÝZKUMU	45
4.1 STANOVENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	45
4.2 CÍLE VÝZKUMU:	45
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	45
4.4 ZDŮVODNĚNÍ TÉMATU	45
4.5 METODA SBĚRU DAT	46
4.6 VÝZKUMNÝ SOUBOR	46
5 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	48
5.1 ANALÝZA DAT.....	48
5.1.1 Popis 1. zkoumané třídy	48
5.1.2 Popis 2. zkoumané třídy	57
5.1.3 Popis 3. zkoumané třídy	66
5.1.4 Popis 4. zkoumané třídy	73
5.1.5 Popis 5. zkoumané třídy	79
5.2 INTERPRETACE DAT A DISKUZE	86
5.3 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	92
ZÁVĚR	93
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	94

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	97
SEZNAM TABULEK.....	98
SEZNAM PŘÍLOH.....	99

ÚVOD

Diplomová práce se zaměřuje na vliv hodnotové orientace na postavení ve třídě u žáků na 2. stupni ZŠ. Toto téma jsme si vybrali, protože hodnoty a hodnotová orientace jsou nedílnou součástí našich životů. Hodnoty mají vliv na to, jak žijeme náš život, jak vnímáme ostatní, jsou našim opěrným bodem, díky kterému se ve světě dokážeme orientovat.

V české republice došlo po roce 1989 k rozvolňování režimu, s čímž souvisela i změna života všech občanů. Tyto změny přispěly ke změnám hodnot. Nejlépe tyto změny můžeme vidět u dnešní mladé generace. I to mělo vliv na to, že jsme se zaměřili na žáky 2. stupně ZŠ. Tyto děti jsou v období, kdy se hodnoty mění, vyvíjí a prohlubují, vlivem různých činitelů.

Praktická část diplomové práce je zaměřena na žáky 2. stupně ZŠ. Cílem práce je zjistit, zda mají hodnoty vliv na postavení žáků ve třídě. Zabýváme se tím, jaký hodnotový žebříček žáci mají. Popíšeme si zkoumaný soubor a použité metody zkoumání. U analýzy výsledků se zaměříme na každou třídu jednotlivě. Jako první si představíme výsledky sociometrického šetření a následně se zaměříme na zpracování hodnot žáků v dané třídě. V neposlední řadě se snažíme zodpovědět na výzkumné otázky.

Teoretická část se dělí na tři části. Obsahem první části jsou hodnoty. Popisujeme zde definice autorů, kteří se tímto tématem zabývají. Autoři nám přináší různé dělení a chápání hodnot. Dále nahlédneme na téma hodnoty a náboženství. Popíšeme si význam hodnot v různých typech náboženství. Společnost se neustále vyvíjí a mění, a proto se zaměříme i na trendy v moderní společnosti, kde se dozvíme, že dnešní doba upřednostňuje postmateriální hodnoty a materiální hodnoty tlačí do pozadí. Také se zaměříme na hodnotovou orientaci a podrobněji se na ni podíváme očima tří autorů a v neposlední řadě si popíšeme význam hodnot. Druhá kapitola teoretické části se věnuje popisu žáka 2. stupně ZŠ. Zde se dozvíme, jak se mění žáci fyzicky, psychicky, ale i sociálně. Dozvíme se, že dospívání má několik fází, a že každý autor přináší svou specifickou definici i dělení dospívání. U podkapitoly, která je zaměřena na fyzické změny se dozvíme, že změna vzhledu má vliv na formování identity jedinců. U psychických změn se dozvíme, že jedinci prochází změnami myšlení. Jsou schopni myslet logičtěji než v předchozích vývojových fázích. Dochází k vývoji představivosti a k zlepšení práce s vlastními domněnkami. V sociální oblasti zjistíme, že stále má na dospívajícího vliv rodina, ale že dochází k ovlivňování především vrstevnické skupiny, ve které se dospívající pohybují. Dochází k

navozování trvalejších přátelství, ale i k prožívání prvních lásek, kdy zjistíme, že se mění i prožívání emocí. Poslední kapitola nese název školní prostředí. V této kapitole se zaměříme na prostředí školy, klima školy a klima třídy. Blíže si popíšeme prostředí školy a definice od různých autorů. Také si představíme prostředí v obecnějším rozsahu. Dále se zaměříme na školu a funkce, které by měla vykonávat. Popíšeme si důležitou roli učitele, ale taky role, které vykonává žák. V souvislosti s žákem se podíváme na pozice, které se ve třídě jakožto v malé sociální skupině mohou vyskytovat, které pozice jsou oblíbené, a které jsou oblíbené méně. V rámci klimatu školy a třídy si představíme definice autorů a druhy klimatu. V neposlední řadě se zaměříme na sociálního pedagoga ve škole.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HODNOTY

V této kapitole si popíšeme různé definice hodnot, jaká je spojitost mezi hodnotami a odlišnými náboženstvími, a také si v této kapitole popíšeme dělení hodnot, hodnotový žebříček a v neposlední řadě si představíme typologie hodnot dle různých autorů.

Pojem hodnota je pro každého individuální. Hodnoty znamenají pro lidi něco důležitého, něco, na čem jim záleží. Někdo touží především po uspokojování materiálních hodnot, pro dalšího jsou důležité nehmotné hodnoty. Každý z nás má hodnoty a hodnotový žebříček nastavený jinak. Vlivem životních zkušeností se může hodnotový žebříček v průběhu života měnit.

Sak ve své publikaci (2000, s. 37) uvádí že "jedinec v procesu svého zrání a dospívání nevytváří systém hodnot, který určuje základní motivační strukturu pro jeho životní strategii a každodennost zcela nově. V historii civilizace a konkrétní společnosti se vytvořil základ hodnotového systému jako zobecněná civilizační a společenská zkušenost s vlastní dynamikou a zákonitostmi této dynamiky, které umožňují modifikaci základního hodnotového systému".

DEFINICE HODNOT

Prudký (2009, s. 17-18) uvádí, že nelze jednoznačně říci, co hodnota je. "Je však možné zachycovat z různých hledisek to, jaké obsahy mohou hodnoty mít, v jakých souvislostech se tyto obsahy mohou vyjevovat a jaké důsledky s sebou obsahy toho, za co hodnoty považujeme, mohou pro společnost vytvářet."

Cakirpaloglu ve své knize (2009, s. 285) popisuje pojem hodnota chápaný **Scheibem**. "Hodnotové úsudky se vztahují na to, co se přeje, co se považuje za nejlepší, co se miluje, to, co je třeba konat. Hodnoty sugerují přání, činnost, cíle, vášně, valence a morálku."

Též cituje **Williamse** (2009, s. 285). "My definujeme hodnoty jako koncepce žádoucnosti, které slouží v selektivním chování jako kritérii o preferenci, volbě či zdůvodnění pro navržené nebo reálné chování."

V pedagogickém slovníku je definice hodnot následující. " V sociálně psychologickém pojetí subjektivní ocenění nebo míra důležitosti, kterou jedinec přisuzuje určitým věcem, jevům, symbolům jiným lidem aj. Hodnoty (hodnotové orientace) jsou osvojovány v procesech socializace a enkulturace. Některé hodnoty jsou sdílené celými skupinami nebo

celou společností. Určité hodnoty (např. morální) mají trvalou, "absolutní" platnost, jiné jsou proměnlivé a mají krátkodobé trvání." (Průcha a Walterová a Mareš, 2013, s. 91-92)

Mikšík (2007, s. 85) uvádí, že "hodnotami se obvykle rozumí nejpodstatnější přístupy či postoje člověka k základním oblastem životní reality".

Schwartz definuje hodnoty následovně. "Žádoucí cíle lišící se ve své důležitosti, které slouží jako vůdčí principy v životě lidí. Klíčovým obsahovým aspektem, který rozlišuje mezi hodnotami, je typ motivačního cíle, který vyjadřují." (Schwartz a Sagiv In Dvořáková, 2008, s. 43)

HODNOTY A NÁBOŽENSTVÍ

Díky historii můžeme vidět, že každý národ měl své náboženství, kde byly zakotveny základy morálky a etiky. To vše nám poskytly pozůstatky různých civilizací. Vztah náboženství a mravnosti v národech a kulturách se objevoval ve starověku i středověku. (Cakirpaloglu, 2009, s. 63)

Na otázku o vzniku světa se snažily odpovědět různé druhy náboženství jako judaismus, islám, křesťanství i buddhismus. Tyto náboženství spojují různé prvky. Např. posmrtná odměna, určování pravidel, která jsou od jednotlivců vyžadována a mají se podle nich řídit. Některá z pravidel zase říkají, co se dělat nesmí a co je nežádoucí. (Cakirpaloglu, 2009, s. 64)

Judaismus

Jedná se o předchůdce křesťanského náboženství. Morálku zde určovalo Desatero Božích přikázání. Objevuje se zde Bůh Jahve, který je Bůh Židů. Jahve je zdroj dobra a představitel morálky. Toto náboženství má také svá pravidla, která se nesmí porušovat nebo nastane boží trest. Dodnes se v tomto náboženství setkáváme s přísnými pravidly. Nejvyšší hodnota každého jedince je dokonalost. Člověk má pracovat na své osobnosti a nemá se upínat na materiální věci. Lidé mají být spravedliví a nápomocní ostatním. Vysokou hodnotu v judaismu má i vzdělání. (Cakirpaloglu, 2009, s. 65-66)

Křesťanství

Křesťanství patří k nejrozšířenějšímu náboženství, které navazuje na judaismus. Mezi základní uznávané hodnoty patří rovnost, humanismus, pravda či láska. Křesťanství se skládá z církví jako je protestantská církev, pravoslavná a katolická. Základem je péče o duši už od dětství. I zde je Bůh ten, který řídí mravní zásady. Avšak je na každém člověku,

zda se podle zásad bude řídit či nikoliv. Je zde postava Ježíše, který symbolizuje dobro a hlavním cílem je ho následovat. Opačnou roli má Satan, který je představitelem zla. Objevuje se zde řada ctností. Např. štědrost, odpuštění, pokora. (Cakirpaloglu, 2009, s. 67-68) křesťané se scházejí v kostele, prostřednictvím modliteb se spojují s Bohem. Jejich nejvýznamnější knihou je Bible, která se dělí na Starý a Nový zákon. Mimo jiné zde nalezneme i Desatero Božích přikázání, podle kterých se mají řídit.

Islám

Základní knihou je Korán. Muslimové věří v boží předurčení a modlí se k Alláhovi. Toto náboženství má řadu pravidel, příkazů či omezení, které zasahují a ovlivňují život každého jedince. Cílem je dosažení dokonalosti a čistoty člověka. Hlavním znakem je monoteizmus, který říká, že jediný Bůh je Alláh. Mezi hlavní hodnoty muslimů patří dobrota, laskavost či pobožnost nebo čest. Také zde nalezneme mravní principy, podle kterých by se měl člověk řídit a neměl by je porušovat. (Cakirpaloglu, 2009, s. 80-81)

Buddhismus

Buddhismus patří k východnímu náboženství a čerpá z něj psychologie osobnosti. I zde najdeme hodnoty, podle kterých se má každý jedinec řídit. Mezi ně patří ohleduplnost, upřímnost, nestrannost nebo skromnost. Také se tu objevují "antihodnoty", kterým by se lidé měli vyhýbat (bezohlednost, závist, lenost, ...). Tyto antihodnoty mohou být nahrazeny "dobrymi" hodnotami prostřednictvím meditace. Díky meditaci může dojít k pozitivní změně osobnosti k tzv. Arahata. (Cakirpaloglu, 2009, s. 83-84)

1.1 Dělení hodnot dle různých autorů

Dvořáková ve své knize (2008, s. 42-43) píše o rozdělení hodnot dle **Rokeacha**, který hodnoty dělil na instrumentální a terminální.

- Instrumentální hodnoty: Jedná se o prostředky, které nám pomáhají dosáhnout určitého cíle.
- Terminální hodnoty: Tyto hodnoty představují konkrétní stav, o který se snažíme. Příkladem může být pohodlný život či pravé přátelství.

Hodnoty jsou podle Rokeacha v životě důležité a mají velký význam (např. v morálce, v jednání).

Dělení na hodnoty instrumentální a terminální využívá i **Slejška**. Avšak se nejedná o totožné chápání, nalezneme zde odlišnosti. Slejškovi však chybí ověření v praxi. (Prudký 2009, s. 88)

Dalším autorem, který se zabývá hodnotami, je **Schwartz**. Schwartz si myslí, že existuje deset hodnotových typů, které se pohybují v kruhu. Tyto typy se vyskytují ve dvou dimenzích. První dimenzi tvoří tzv. Openness to Change versus Conversation. Jedná se o hodnoty, které představují svobodné myšlení oproti tradici. Druhou dimenzi tvoří Self - Enhancement versus Self - Transcendence. Tady se jedná o hodnoty, které představují jakousi svou vlastní "nadvládu" nad ostatními oproti rovnosti s ostatními. (Dvořáková, 2008, s. 43)

Pantinče rozděluje hodnoty na základě dvou kritérií. Jedná se o teoretická a metodologická kritéria. Nejpočetnější skupinou jsou teoretická kritéria, která se ještě dělí na dimenze. (Cakirpaloglu, 2009, s. 287)

Prudký ve svém díle (2009, s. 84) uvádí rozdělení dle Hofstedeho, které je následující. "Je velmi důležité rozlišit hodnoty požadované a žádoucí: a to, po čem lidé doopravdy touží, a to, o čem si lidé myslí, že by měli toužit."

Povaha hodnoty	požadované	žádoucí
Dimenze hodnoty	intenzita	směr
Povaha normy odpovídající dané hodnotě	statistická, fenomenologická, pragmatická	absolutní, deontologická, ideologická
Odpovídající chování	volba a alokace odstupňovaného úsilí	schválení či odmítnutí
Převládající výsledek	činy a/nebo slova	slova
Termíny používané u postupů měření	důležitost, úspěšnost, přitažlivost, preference	dobré, správné, souhlas, přát si, podmiňovat (kondicionál)
Emoční význam tohoto termínu	aktivita a hodnocení	pouze hodnocení
Člověk, ke kterému postupy měření odkazují	já, ty	lidé všeobecně

Dělení hodnot dle Hofstedeho (Hofstede In Prudký, 2009, s. 86)

Čačka (1998, s. 343) ve své publikaci uvádí dělení hodnot dle **Rogerse**.

- Fyziologicky operativní: hodnoty, které působí na náš organismus příjemně nebo nepříjemně. Důležité je zde tělesné prožívání.

- Sociálně uznávané: hodnoty, které jsou vyžadovány společností, ve které jedinec vyrůstá.
- Obecně univerzální: subjektivní hodnoty, které vznikají na základě zkušeností.

Čačka (1998, s. 343-344) nabízí pohled na další dělení hodnot. Jako první zmiňuje hodnoty existující bez ohledu na subjekt – objektový vztah. Jedná se o hodnoty, které jsou uznávány v určitém okruhu.

Dalším typem jsou hodnoty obecně uznávané, ale subjektivně více či méně indiferentní. Tzn., že člověk žije ve společnosti, ve které jsou přijímány určité hodnoty, ale on sám se s nimi neztotožňuje.

Dále zmiňuje hodnoty subjektivně uznávané, ale současně osobně odmítané. Tzn., že jedinec něco uznává, ale má k tomu jisté pochyby.

A jako poslední jsou hodnoty subjektivně akceptované, přitažlivé, popřípadě i vyjadřované. Hodnoty, které mají pro člověka určitý význam. S těmito hodnotami jedinec souhlasí.

Kučerová (Kučerová In Střelec, 2005, s. 40) hodnoty dělí do následujících dimenzí:

a) přírodní hodnoty: jedná se o sociální hodnoty, které nám říkají, ke komu patřím, jaký mám vztah k ostatním. Také předpokládají propojenost člověka s přírodou.

b) civilizační hodnoty: uspořádání společnosti (věda, komunikace).

c) duševní hodnoty: hledání smyslu života a sebe samého, ...

Podle **Maslowa** jsou hodnoty něco, díky čemu máme chuť žít. Tím, že budeme své hodnoty plnit a uspokojovat, dosáhneme šťastného života a štěstí. Pokud však nedochází k uspokojování hodnot, cítíme deprivaci. (Hoskovec a Nakonečný a Sedláková In Čačka, 1998, s. 333)

Matusewicz píše, že to, jaké máme hodnoty, ovlivňuje naše cíle v životě. Čili podle něj je hodnota něco, co pro nás má význam. (Křivohlavý In Čačka, 1998, s. 334)

TRENDY VE VÝVOJI HODNOT

Americký sociolog a politolog **Inglehart** se zabývá pojetím hodnot v moderní společnosti, především v Evropě. Podle Ingleharta dochází se změnou společnosti i ke změně hodnot. Podle autora dochází v západních zemích k upřednostňování postmateriálních hodnot a materiální hodnoty se tlačí do pozadí. (Sak, 2000, s. 94-95)

Mezi postmateriální hodnoty patří např. participace na řízení v zaměstnání, vytváření více humánní společnosti, svobodná realizace, větší podíl na vládních rozhodnutích a jiné. (Sak, 2000, s. 95)

Mezi materiální hodnoty patří např. hmotné zabezpečení, bezpečí, stabilní ekonomický růst a jiné. (Sak, 2000, s. 95)

Na přechod od materiálních hodnot k hodnotám posmateriálním má vliv podle Ingleharta celá řada změn. Patří sem růst vzdělanosti obyvatelstva, změny pracovních struktur či změny a vývoj prostředků v komunikaci. Na základě těchto změn dochází u obyvatelstva i ke změnám hodnot a pohledu na svět. (Sak, 2000, s. 95)

Dorotíková (1998, s. 14) ve své publikaci zmiňuje tzv. **hodnotový fetišismus**. S tímto pojmem má co do činění **Fromm**, který naznačil, že pro lidi je důležité něco vlastnit. Vlastnění potom určuje lidské jednání. Vlastnit přitom podle Fromma můžeme myšlenky i materiální věci. To vše pomáhá k tomu, že se cítíme skvěle a vytváříme si svůj hodnotový žebříček. Ostatní totiž vidí bohatství, majetek, postavení, které mám.

Hodnotový fetišismus je znakem moderní, konzumní společnosti, jejímž znakem je spotřebitelství a touha vlastnit. Člověk se dostává do zajetí věcí a hodnot, které nevidí. (Dorotíková, 1998, s. 14-15)

1.2 Hodnotová orientace

Podle **pedagogického slovníku** se jedná o "hierarchicky uspořádaný soubor hodnot, který odráží reálné pořadí (důležitost) hodnot sdílených určitou skupinou populace v určitém období". Dále se zde píše, že se zjišťuje pomocí výzkumů a předpokládá se, že ke změně hodnotové orientace a hodnot došlo v populaci po roce 1989 vlivem politických změn. (Průcha a kol., 2013, s. 92)

Změnu hodnot a hodnotové orientace vlivem politických událostí po roce 1989 zmiňuje také **Sak**. Ten uvádí, že změny se projeví po určité době, a to především na mladé generaci. Mladí lidé si utváří svůj hodnotový systém v ne příliš snadných podmínkách společnosti. Dospívající si vytváří svůj hodnotový systém prostřednictvím **socializace**. "Vliv hodnotového systému je modifikován ostatními složkami osobnosti a společenskými podmínkami, za jejichž působení je hodnota naplňována." (Sak, 2004, s. 9)

PŘÍSTUPY A DĚLENÍ HODNOTOVÉ ORIENTACE

Mikšík (2007, s. 85) dodává, že "hodnotovou orientaci člověk vyjadřuje v každé své činnosti." Pokud nastane situace, kdy naše hodnoty nejsou uspokojovány, může docházet k psychickému napětí.

Mikšík (2007, s. 85) se zabývá třemi přístupy k hodnotové orientaci, které si popíšeme podrobněji.

1. Franklovo vymezení tří základních kategorií existenciálních hodnot.

2. Sprangerova typologie základní hodnotové orientace osobnosti.

3. Gordonovo pojetí základních interpersonálních hodnot osobnosti.

FRANKLOVO VYMEZENÍ TŘÍ ZÁKLADNÍCH KATEGORIÍ EXISTENCIÁLNÍCH HODNOT

Frankl se zabýval smyslem života, domníval se, že smysl života nelze popsat, ale můžeme ho vyjádřit tím, co děláme. Naším každodenním jednáním. Vše závisí na odpovědnosti každého jedince. Vše se pak přetváří do osobních hodnot. (Mikšík, 2007, s. 85-86)

Frankl popisuje 3 kategorie hodnot (Mikšík, 2007, s. 86):

a) Tvůrčí hodnoty: pracovní místo, které poskytuje člověku uspokojení nikoliv jen mzdu.

b) Zážitkové hodnoty: jak člověk život vnímá, užívá si ho, nebo ho naopak nezvládá.

c) Postojové hodnoty: jak člověk nakládá se svým životem, se svým osudem.

SPRANGEROVA TYPOLOGIE ZÁKLADNÍ HODNOTOVÉ ORIENTACE OSOBNOSTI

Spranger se zabýval duševním životem a následně sepsal šest hodnotových orientací, které můžeme vidět v následující tabulce.

Typ	Hodnota	Charakteristika	Cíl
Teoretický	Poznání	Individualista, teoretik, zaměřující se na abstraktní poznávání předmětů a jevů. Svět je pro něj systémem obecných podstat, vztahů a závislostí. Jeho poznávání, rozlišování, třídění je neosobní, neprožitkové, necitové.	Poznání pravdy
Ekonomický	Užitečnost	Ve všem hledá užitkové hodnoty, osobní prospěch, vše je prostředkem na udržení vlastní existence a příjemné uspořádání života, hodnoty vidí jen ve vnějším efektu, požitku, blahu.	Obhajoba své vlastní existence
Estetický	Krása	Je založený citově, život vidí, pocituje a prožívá po svém, jako hru obrazů, často odtrženě od skutečné reality.	Hledání harmonie
Sociální	Láska	Zaměřuje se na lidi, vždy ochoten pomoci jim. Lehko se vžívá do situace jiných, v jeho životních a sociálních vztazích dominuje sympatie a antipatie, láska a nenávisť.	Konání dobra
Politický	Moc	Usiluje o moc, o ovládnutí druhých vše podřizuje potřebě dominovat, vládnout. Je blažený, když jsou na něm druzí závislí, stále zdůrazňuje sebe sama, nesnáší konkurenci.	Ovládnutí druhých
Náboženský (ideový)	Jednota	Je lhostejný k materiálním hodnotám, vše podřizuje vyšším cílům, je zaměřený na utváření a uznávání nejvyšších hodnot a pojetí smyslu života.	Překračování (překonávání) sebe sama

Šest hodnotových orientací dle Sprengera (Zdroj: Mikšík, 2009, s. 87)

Tabulka vychází ze Sprangerova popisu tzv. **duchovních principů**, jejichž prostřednictvím dochází u lidí k vnímání světa. Jedná se o následující:

- Pravda
- Krása
- Užitek (zisk)
- Láska k lidem
- Moc
- Bůh (moudrost)

(Smékal, 2009, s. 257)

GORDONOVO POJETÍ ZÁKLADNÍCH INTERPERSONÁLNÍCH HODNOT OSOBNOSTI

Gordon se zabýval vztahem Já a ostatní lidé. Uvádí hodnoty, které představují vztah Já-Ostatní, ale i vztah Ostatní-Já. (Mikšík, 2009, s. 88-89)

1. *Podpora*: člověk chce podporu či povzbuzení,
2. *konformita*: dělat to, co si myslím, že je dobré, vhodné,
3. *uznání*: člověk chce mít jakousi úctu, být obdivován,

4. *nezávislost*: jednat podle sebe, podle toho, co si myslím Já, že je správné,

5. *benevolence*: pomáhat ostatním, projevit štědrost,

6. *vůdcovství*: touha po moci, autoritě.

Tyto hodnoty Gordon spojuje se Spergerovým typem hodnotové orientace, z čehož vychází šest typů osobnosti (Mikšík, 2009, s. 89):

- Ekonomicky orientovaná osobnost,
- sociálně orientovaná osobnost,
- esteticky orientovaná osobnost,
- politicky orientovaná osobnost,
- nábožensky orientovaná osobnost.

Gordon mimo jiné zkoumal a popsal v šesti škálách to, co člověk požaduje od ostatních (3 škály) a to, jak se člověk k ostatním lidem projevuje (3 škály). Do první skupiny patří porozumění, uznání a nezávislost. Do druhé skupiny dominance, být konformní a projev altruismu a porozumění. (Mikšík, 2009, s. 89-90)

Sak (2000, s. 78) rozděluje hodnotovou orientaci mladé generace následovně:

* **Egoisticko-materialistická hodnotová orientace**: do této skupiny patří hodnota majetku či platu. Jedná se o jedince, kteří pro sebe chtějí hodně, ale pro ostatní nic.

* **Profesně-rozvojová hodnotová orientace**: zde patří hodnota vzdělání, seberozvoj či zajímavá práce. Jedná se o jedince, kteří chtějí a potřebují zajímavou práci, jejímž prostřednictvím se seberealizují. Jdou to lidé aktivní a kreativní.

* **Reprodukční hodnotová orientace**: zde se objevuje hodnota lásky, životního partnera či rodiny. Jedinci se zaměřují na rodinu, plození dětí a tvoření vhodných podmínek pro jejich výchovu a budoucnost.

* **Globální hodnotová orientace**: zde patří hodnota životního prostředí, míru či zdraví. Pro jedince je důležité zdraví. Uvědomují si, že jsou součástí ekosystému, o který je nutné se starat.

* **Liberální hodnotová orientace**: zde se řadí hodnota demokracie, svobody a soukromého podnikání. Důležitým faktorem je právě svoboda, která nám dává demokracii a umožňuje soukromé podnikání.

* **Sociálně hodnotová orientace:** zde patří hodnota společenské prestiže, politické angažovanosti nebo hodnota pomoci druhým. Tyto hodnoty jsou pro každého jedince velice důležité, zvláště v období tvoření identity, zvláště důležité jsou i sociální interakce.

* **Hédonistická hodnotová orientace:** do této skupiny patří hodnota zájmů, přátelství. Jedná se o alternativu k rodině. Důležité jsou mezilidské vztahy, avšak se jedná o vztahy, které jedince k ničemu nepoutají a nezavazují.

Za proměnu hodnotové orientace v průběhu života mohou dva faktory. Prvním z nich je **životní fáze**, ve které se člověk nachází. Druhým faktorem je generační charakter. (Sak, 2000, s. 81)

Smékal (2009, s. 256) ve své publikaci píše, že hodnoty a hodnotová orientace mají blíže k cílům. Z pohledu psychologie uvádí pohled na hodnoty, který je následující:

* **Hodnoty jako obecné cíle**, kterých chce člověk dosáhnout, mají pro něj určitý smysl, význam. Patří zde hodnota štěstí, míru či rodiny.

* **Hodnoty jako prostředky**, zde patří hodnota vzdělání nebo prestiže v zaměstnání. Díky těmto hodnotám dosahujeme toho, po čem toužíme, toho, co je pro nás významné a důležité.

* **Hodnoty jako kritéria.** Prostřednictvím těchto hodnot hodnotíme vše kolem nás, ať už se jedná o různé situace nebo věci.

* **Hodnoty, díky kterým jsme ochotni se něčeho vzdát nebo naopak získat.** Např. krása nebo finanční cena obrazu.

Stern (Stern in Smékal, 2009, s. 258) dělil hodnotovou orientaci na *autotelickou hodnotovou orientaci* (orientované na sebe), *heterotelickou hodnotovou orientaci* (orientované na druhé) a *hypertelickou hodnotovou orientaci* (orientované na ideály).

VÝZNAM HODNOT

Střelec (2005, s. 36) píše, že hodnoty jsou druhem závazku, který lidi spojuje. Dále uvádí, že hodnoty mají vliv na vytváření naší identity. Díky nim si můžeme zodpovědět na otázky: Kdo jsem? Kam patřím?

Hodnoty jsou naším vztyčným bodem v těžkých a nepříjemných chvílích. Jsou pro nás jistotou, spojují generace. A v neposlední řadě chrání ty, kteří to potřebují (např. lidé s hendikepem). (Střelec, 2005, s. 36)

Tato kapitola nás provedla hodnotami. Od jejich dělení až po jejich význam. Zmínili jsme mnoho autorů a jejich pohled či chápání hodnot. Mohli jsme si všimnout, že definice autorů se různily, avšak jádro zůstalo stejné. Hodnotový žebříček každého jedince se liší. Záleží na zkušenostech člověka a na tom, co je pro něj důležité. I když se naše hodnoty s někým neshodují, je důležité, abychom to respektovaly a tolerovaly, i když to může být někdy obtížné.

2 OSOBNOST ŽÁKA ZŠ

V této kapitole se budeme zabývat osobností žáka základní školy. Popíšeme si, kam z vývojového hlediska tento žák spadá, jak se toto období dělí a jak na něj pohlíží různí autoři. Dále si také popíšeme, jaké fyzické, psychické a sociální změny v tomto období přicházejí a co přinášejí.

Osobnost žáka 2. stupně ZŠ spadá do období dospívání, které trvá přibližně od 11. roku života do 20. roku. První fáze dospívání se nazývá **pubescence**, která se časově vyčleňuje mezi 11. a 15. rok. V tomto období dochází k celkové proměně osobnosti. Dochází k proměně vnější, kdy se mění vzhled dospívajícího a také k vnitřní proměně, kdy dochází ke změnám chápání vlastního sebepojetí. Druhá fáze se nazývá **adolescence**. (Vágnerová, 2000, s. 209)

Langmeier a Krejčířová ve své publikaci uvádí, že biologické dospívání můžeme ohraničit vznikem prvních známek pohlavního zrání (objevují se první sekundární znaky) a ukončuje jej plná pohlavní zralost (plná reprodukční schopnost). (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 142)

V období dospívání dochází i ke změnám psychickým a sociálním, kdy se mění myšlení dospívajícího a dochází k zařazování se do společnosti. Důležitým sociálním mezníkem je ukončení školní docházky a následná volba povolání. (Langmaier, Krejčířová, 2006, s. 142), (Vágnerová, 2000, s. 210)

Podle **Freuda** se jedná o **genitální stadium**, při kterém se ožívuje sexuální pud. Tento pud už ale není zaměřen na člena rodiny. Freud zároveň píše, že se mění i charakter vztahů jedince. Egocentrismus ustupuje a dospívající se ve vztazích snaží i něco nabídnout. (Vágnerová, 2000, s. 209)

Podle **Anny Freudové** dochází v tomto období k narušování rovnováhy osobnosti a objevují se dva obranné mechanismy, které nazývá **intelektualizace** a **asketismus**. Důsledkem těchto dvou mechanismů má být např. zájem o filozofické otázky či různé debaty. (Vágnerová, 2000, s. 209-210)

Erikson uvádí, že v tomto období dochází ke hledání **vlastní identity**, přičemž jedinec bojuje s pochybnostmi o vlastní osobě i o svém postavení ve společnosti. Erikson zdůrazňuje, aby se dospívající co nejrychleji osamostatnil od své rodiny. (Vágnerová, 2000, s. 210)

Velkou roli v tomto období mají vrstevnické vztahy, které mají na jedince vliv. (Lerner, Galambos in Thorová, 2015, s. 414)

2.1 Dělení dospívání

Fáze období dospívání dle Vágnerové:

První fáze je raná adolescence, která je též nazývána pubescencí. Jedná se o období mezi 11. a 15. rokem. Nejviditelnější je v této fázi změna tělesná, kdy dochází ke změnám zevnějšku. Důsledkem těchto změn je vytváření nového sebepojetí jedince, ale i reakce okolí. Dochází k osamostatňování od rodičů, ke změně myšlení či změnám emočního prožívání. Jako mezník ukončení tohoto období je konec povinné školní docházky, kdy dochází k volbě povolání. (Vágnerová, 2006, s. 323-324)

Druhá fáze je pozdní adolescence, která trvá od 15. do 20. roku života. Biologický vstup do této fáze je dán biologickou zralostí. V tomto období dochází především ke změnám psychickým a sociálním. Dochází ke změně osobnosti, ale i ke změnám společenských pozic. Zde je důležité ukončení profesní přípravy, která znamená ekonomické osamostatnění od rodičů a je znakem dospělosti a finanční nezávislosti. Dochází k hledání partnerů a rozvoji identity, při které hrají roli i vrstevníci. Toto období je chápáno nízkou mírou zodpovědnosti a vysokou mírou volnosti. (Vágnerová, 2006, s. 324-325)

Fáze období dospívání dle Langmeiera a Krejčířové:

První je období pubescence (11-15 let), které se ještě dělí na prepubertu a vlastní pubertu. Prepuberta začíná objevováním sekundárních pohlavních znaků. U dívek je tato fáze ukončena první menstruací u chlapců prvním semenem. Poté nastupuje vlastní puberta, která končí reprodukční schopností. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 143)

Druhé je období adolescence (15-22 let). V tomto období dochází k ukončení růstu a ke změnám jedince ve společnosti. Však teprve v tomto období je reprodukční schopnost úplná. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 143)

2.2 Fyzické změny

V období dospívání přichází řada fyzických změn, které bývají jedincem citlivě prožívány. Typický je rychlý tělesný růst, který končí u dívek kolem 15 roku a u chlapců přibližně v 17. a 18. roku, během této doby může jedinec narůst až o 9 až 14 cm. (Thorová, 2015, s. 424), (Vágnerová, 2000, s. 211)

Nástupem puberty dochází i ke změnám hormonálním. Zde můžeme zařadit pohlavní hormony, v jejichž důsledku dochází k vývinu sekundárních pohlavních znaků. Vlivem hormonálních změn, které nastávají, trpí spousta dospívajících kožním onemocněním, což je způsobeno zvýšenou činností mazových žláz. (Thorová, 2015, s. 424)

Puberta **u chlapců** začíná mezi 11. a 12. rokem. V tomto období se setkáváme s tělesným růstem, s rozvojem svalů a růstem vousů. Kolem 14. roku dochází také k proměně hlasu k tzv. mutaci. (Thorová, 2015, s. 425)

U dívek je typický růst prsou, růst pubického ochlupení či první menstruace. (Thorová, 2015, s. 424-425)

Všechny tělesné změny, kterými prochází dívky i chlapci jsou znakem dospívání. Tyto změny bývají dospívajícími významně prožívány. Nutno podotknout, že každý jedinec prožívá svou tělesnou změnu subjektivně. (Vágnerová, 2005, s. 326)

Tělesné změny mají vliv na **vlastní identitu**. Dospívající věnuje těmto změnám pozornost a musí všechny změny, které přichází vstřebat a přijmout. Může docházet k tomu, že se dospívající porovnává se svými vrstevníky. Nicméně i média přichází s určitým ideálem, kterého by chtěli dospívající docílit. Avšak si neuvědomují, že ideál představený médii, je zidealizovaný a pro ně těžko dosažitelný. U dívek se často prezentuje jako ideál krásy přílišná štíhlost a u chlapců postava atleta s vyrýsovanými svaly. (Thorová, 2015, s. 425-426)

Péče o svůj zevnějšek a volba oblečení bývá u adolescentů znakem vyjádření své vlastní identity. Touto cestou se snaží vyjádřit sebe sama. Existuje skupina dospívajících, kteří volí oblečení zdůrazňující jejich tělo, jiní volí oblečení volné, aby svou postavu skryli. (Vágnerová, 2005, s. 329-330)

Dále může dospívající volbou oblečení dávat najevo sympatie k určité skupině, ke které patří nebo se chce odlišit od dospělých. Jakákoliv zmíněná varianta může znamenat nejistotu a hledání své identity. (Vágnerová, 2005, s. 330)

Se všemi tělesnými změnami souvisí i tělesná atraktivita. Pokud se dospívající nepovažuje za dostatečně atraktivního, ovlivňuje to jeho hodnoty. Naopak atraktivní jedinci, bývají oceněni dospělými i svými vrstevníky. (Vágnerová, 2005, s. 330)

2.3 Psychické změny

Podle Piageta se dospívající nachází ve **stadiu formálních logických operací**. To znamená, že dospívající jsou schopni více "myšlenkových kombinací". (Vágnerová, 2000, s. 216), (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 150)

Celý kognitivní vývoj u dospívajících je spojený se zráním a učením. Začátek puberty znamená nejen tělesné změny, ale i změny v myšlení. Jedinci jsou schopni uvažovat hypoteticky a umí se zamyslet i nad možnostmi, které neexistují. (Vágnerová, 2000, s. 217)

Pro dospívajícího je typické, že dává na obdiv své zkušenosti, schopnosti a myslí si, že je nepostradatelný a důležitý. Typické je kritizování ostatních, formulování hypotéz. V tomto období si mohou psát deníky a zaznamenávat své myšlenky a pocity. Umí řešit složitější problémy a zabývat se např. smyslem života. Můžeme se setkat s častou argumentací, což může vést ke sporu s dospělými. (Thorová, 2015, s. 427-428)

Hlavní změny v procesu myšlení dle Langmeiera a Krejčířové:

1. Dokáže pracovat s pojmy, se kterými nemá zkušenost, díky svým představám. Oproti dřívější době, je schopný pojem definovat. V tomto období začíná dospívající chápat například pojem spravedlnost.
2. Dospívajícímu v tomto období nestačí při řešení problému jen jedna varianta řešení.
3. Je schopen pracovat se svými domněnkami, které nemají reálnou skutečnost.
4. Umí provádět logické operace a řešit problémy.
5. "Dospívající také dokáže myslet o myšlení, vytvářet soudy o soudech."

(Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 150-151)

Hlavní znaky dle Keatinga:

1. Dospívající je schopen uvažovat o různých možnostech. Zaobírá se i dalšími možnostmi (které neexistují) a nejen jednou, která existuje a je k dispozici.
2. Dalším znakem myšlení je systematičnost. To znamená, že dospívající je schopen pracovat s hypotézami, které buď potvrdí, nebo vyvrátí. Pracuje s různými variantami.
3. Typická je kombinace a integrace myšlenek. To znamená, že jedinec dokáže pracovat s abstrakcemi.

(Keating in Vágnerová, 2000, s. 217-218)

Dospívající se rychle učí získávat dovednosti, u kterých je zapotřebí síla či hbitost. **Motorika** je v tomto období na lepší úrovni než oproti předchozím obdobím. Rozvíjí se vizuální vnímání či abstraktní myšlení. I u dospívajících stále roste slovní zásoba a zlepšují se řečové schopnosti. To vše vede jedince k tomu, aby si našel svůj zájem, koníček (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 148-149)

Mezi další změny v myšlení patří schopnost hypoteticko-deduktivního myšlení, což znamená, že jedinec je schopný vycházet z obecných věcí a poznatků. Rozvíjí se i induktivní myšlení, kdy dokážou věci zobecnit. Dále se rozvíjí i kombinační myšlení, které umožní řešit např. slovní úlohy. To vše vede k tomu, že dochází ke změně chápání času, což v tomto případě znamená, že dospívající přemýšlí o budoucnosti. Není pro ně důležitá už jen současnost, ale i budoucnost. (Vágnerová, 2005, s. 333-335)

Všechny změny v myšlení, které jsme si popsali, vedou dospívajícího k přehodnocování jeho psychických potřeb. Vágnerová (2005, s. 335-336) ve své publikaci uvádí, že změnou vnímání času a schopností zaměřovat se na budoucnost a přemýšlet o ní, dochází ke změně vnímání potřeby jistoty a bezpečí. Nyní si dospívající uvědomují, že tento pocit není samozřejmostí. Dále zmiňuje potřebu seberealizace. Dospívající začíná uvažovat o svých možnostech v budoucnosti a začíná chápat, že když je na tom teď dobře a daří se mu, tak to neznamena, že to bude trvat i nadále.

Můžeme říci, že dospívající mění svůj dosavadní pohled na svět a stává se egocentričtější. **Elkind** tento egocentrismus popsal následovně. Objevuje se hyperkritičnost a polemizace. Dospívající je přesvědčený o tom, že jeho argumenty jsou tak skvělé a srozumitelné, že je musí pochopit všichni. Často se také může stát, že je přesvědčen o tom, že "**jeho myšlenky, pocity a zkušenosti jsou zcela výjimečné**". Posledním bodem, který Elkind zmiňuje je vztahovačnost. Vlivem této vztahovačnosti má dospívající pocit, že každý sleduje jeho chování. (Vágnerová, 2000, s. 220-221)

VOLBA POVOLÁNÍ A FORMOVÁNÍ IDENTITY

Důležitým krokem je **volba povolání**. Zhruba v 11. roce začne jedinec doopravdy přemýšlet nad tím, co by chtěl dělat a čím by chtěl být. V tomto věku už dokáže brát v potaz i svůj školní prospěch, prostředí a oddělit je od svých přání. Krejčířová a Langmeier ve své publikaci uvádí, že při volbě povolání jde především o to, sloučit dva faktory. Individuální a společenský. Individuální faktor znamená, že si dospívající vybírá povolání, které bude pasovat k jeho osobnosti a bude ho činit šťastným. Společenským faktorem se

myslí, že volba povolání bude prospěšná i pro společnost. (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 159)

U dospívajících je také důležité, aby se zformovala jejich vlastní identita. V tomto období přichází uvažování o sobě samém. Dospívající si kladou spoustu otázek, např. Kým jsem? Jaký jsem? Kam patřím? (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 160)

Při formování identity je důležité, aby jedinec přijal sám sebe takového, jaký je. Obzvláště těžké to může být pro ty, kteří trpí např. zdravotním handicapem. Nedílnou součástí je také to, jak jedinec vnímá svůj vzhled a jak ho hodnotí. Zde může být riziko u těch jedinců, kteří jsou se svým vzhledem nespokojeni. (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 160-161)

Dospívající hledá svůj životní styl, přemýšlí o svých hodnotách, o svém životě. Při tomto hledání může sáhnout k řadě experimentů. Typické je zpochybňování autorit a častější střet s nimi, dochází k vyjadřování svých názorů a jejich prosazování. (Thorová, 2015, s. 420)

Josselsonová u dospívajících popisuje 4 stadia vývoje identity.

1. Fáze Diferenciace: Tato fáze se objevuje mezi 12. a 13. rokem. Dochází k uvědomování názorové odlišnosti s ostatními.

2. Fáze získávání zkušeností a experimentování: Fáze v období 14. a 15. roku. Jedná se o snahu docílit samostatnosti. Cesta vlastního hledání, vzdor vůči autoritám.

3. Fáze sblížení s přáteli: Období kolem 16. a 17. roku. Období zlepšování vztahů s ostatními. Začíná se objevovat zodpovědnost vůči ostatním.

4. Fáze konsolidace vztahu k sobě (18let): Závěrečná fáze, kdy dochází k jasnému pohledu na sebe i na svět. (Josselson in Thorová, 2015, s. 420)

VÝVOJ EMOCÍ A MORÁLNÍHO MYŠLENÍ

Vlivem hormonálních změn dochází i ke změně emočního prožívání. Často se setkáváme s tím, že se dospívajícím střídají nálady, reagují přecitlivěle nebo podrážděně. Ač je jejich prožívání emocí velmi intenzivní, jedná se především o krátkodobé stavy, které se mohou měnit. Emoce, které prožívají, mohou překvapit i je samotné. (Vágnerová, 2005, s. 340)

Hall prohlásil, že dospívání je pro jedince období plné bouří a stresu. (Noorden a Bukowski In Slater a Bremner, 2017, s. 581)

Emocemi je ovlivněno i jejich chování, které může být impulzivní a jedinec může ztratit kontrolu nad sebou samým. Setkáváme se zde s tzv. **emočním egocentrismem**. To

znamená, že dospívající je přesvědčen o intenzitě svého prožívání a o tom, že nikdo jiný neprožívá to, co on. (Vágnerová, 2005, s. 341)

U dospívajících se můžeme setkat s častější psychopatologií, což je způsobeno intenzivnějším prožíváním emocí. Právě u této skupiny jsou vysoce pravděpodobné různé aktivity, které přinášejí riziko. Během tohoto období je též vyšší výskyt různých psychiatrických onemocnění. (Thorová, 2015, s. 430)

Dospívající se také začínají zajímat o morálku a mohou se zapojovat do různých aktivit, o kterých jsou přesvědčeni, že symbolizují jejich přesvědčení. V morálním myšlení jim však ještě chybí zkušenosti, které zabraňují dívat se na věci jiným pohledem a většinou se jejich přesvědčení kříží s realitou. Dospívající se mohou setkat se situacemi, které naruší jejich morální vývoj. Tyto situace mohou být např. smrt blízké osoby či rozvod rodičů. Tyto události vedou k pesimistickému pohledu na svět a k přesvědčení, že jedinec se musí starat pouze o sebe své potřeby. (Thorová, 2015, s. 429)

2.4 Sociální změny

V období dospívání dochází ke změnám vztahů s ostatními (rodiče, učitelé, kamarádi). Jedinec odmítá autority a je k nim kritický, dochází k častým střetům a výměně názorů, kdy si dospívající dokazuje své schopnosti. (Vágnerová, 2005, s. 346-347)

Vágnerová (2005, s. 347-348) ve své publikaci popisuje změnu postoje k základním skupinám, ve kterých se pubescent pohybuje.

1. Rodina: Rodina má pořád významnou roli i vliv a je stále důležitá. Jedinec se postupně osamostatňuje, dochází k proměně vztahů mezi rodičem a dítětem. Rodič je v roli partnera.

2. Škola: Škola má spíše význam pro budoucnost jedince, pro jeho povolání.

3. Volnočasové instituce: Tyto instituce rozvíjí schopnosti jedince a mohou měnit jeho postavení. Dochází k jejich rozšiřování a vyhledávání.

4. Vrstevnická skupina: Tato skupina pořád nabývá na významu. Ve vrstevnické skupině nachází pubescent svou oporu. V této skupině dochází k rozvíjení vztahů. Objevují se zde první lásky či přátelství. Vrstevnické skupiny mají většinou své vyhrané místo na scházení či trávení volného času.

RODINA

V období dospívání dochází k emancipaci od rodiny, tento proces osamostatňování nemusí být vždy jednoduchý. Každý jedinec si hledá svou vlastní cestu, jak se osamostatnit, a přitom nenarušit dosavadní vztah s rodiči. Výsledkem procesu má být vztah, který bude fungovat díky spolupráci či respektu. Je taky nutno dodat, že emancipace od rodiny neprobíhá u všech stejně. (Langmeier a Krejčířová, 2006, s. 153), (Thorová, 2015, s. 416), (Vágnerová, 2005, s. 362)

Jde o proměnu vztahů mezi rodičem a dítětem, avšak jeho povinnosti a práva v rodině se nemění. Pubescentovi je pořád připsána pouze role dítěte s čímž se dostává do střetu. (Vágnerová, 2000, s. 238-239)

Pubescenti v tomto období netráví příliš času s rodiči a moc se nesvěřují a nepovídají si s nimi, což může být pro rodiče těžké, takže mnoho rodičů si hledá cestu, jak se svým dítětem komunikovat. (Thorová, 2015, s. 432)

Dospívající se chce ubránit nadměrné péči od své matky, která ho neustále kontroluje a poučuje. Dcera potřebuje od své matky podporu k rozvíjení své ženské role, zatímco syn od otce potřebuje podporu pro rozvoj své mužské role. (Vágnerová, 2000, s. 242-243)

Vztah ke staršímu sourozenci je většinou kladný. Pubescent se na něj dívá jako na zkušenějšího a zralejšího, váží si ho a je pro něj vzorem. Avšak i zde mohou být výjimky a tento vztah se nemusí objevovat u všech. (Vágnerová, 2005, s. 360-361)

Vztah s mladším sourozencem může být komplikovanější. Pubescent o něj nemusí jevit zájem, může proti němu uplatňovat svou autoritu. (Vágnerová, 2005, s. 361)

Jsou – li děti ve stejném nebo podobném věku, mají v sobě podporu a navzájem si pomáhají. (Vágnerová, 2005, s. 361)

ŠKOLA

Vztahy mezi učitelem a žáky ve škole jsou pro dospívajícího velmi důležité. Musil (2005, s. 88) ve své publikaci uvádí 3 pohledy na role mezi učitelem a žákem:

1. Institucionální norma role,
2. chováním, které je připisováno roli (ze strany rodičů, ...),
3. skutečným chováním.

V tomto období váže dospívající roli žáka především ke své budoucnosti. Pro samotného pubescenta v tomto období nemá tato role značný význam. Školní známky a školní prospěch jsou pro něj důležité pouze z hlediska budoucího výběru povolání. Pubescentovi v tomto období nejde o to, aby se dozvěděl nové informace, aby se naučil novou látku. Chce pouze, aby bylo vše bez problémů. (Vágnerová, 2000, s. 233-234)

Motivace k učení se mění. Pubescenty příliš nezajímá probíraná látka, nechtějí se zbytečně zatěžovat a dělají jen to, co je nutné pro vyhovění učitele. Vztah k předmětům je založen na subjektivním postoji tzn., pokud ho baví či nebaví. Dospívající většinou prokazuje úsilí v případech, o kterých si myslí, že mu budou užitečné pro výběr povolání. (Vágnerová, 2005, s. 363-364)

Mění se i vztah k učiteli. Dochází k názorovým odlišnostem a k větší kritice a provokaci učitele. Pubescent by chtěl respekt, projevovat svůj názor a pohled na věc, volnou diskuzi. (Vágnerová, 2005, s. 365)

Vágnerová (2005, s. 366-367) ve své publikaci uvádí požadavky, které mají pubescenti na učitele.

1. **Stabilita názoru** – učitel by neměl měnit své názory.
2. **Stabilita emocí** – učitel by neměl měnit nálady.
3. **Spravedlnost** – spravedlivé a jednotné hodnocení pro všechny.
4. **Profesní schopnosti** – učitel by měl mít schopnost vysvětlit učivo jasně a výstižně popsat, co bude po žácích chtít.

Dospívající si cení učitele, který nedává najevo svou autoritu, je spíše jejich partnerem, se kterým si můžou promluvit a říct mu svůj názor. (Vágnerová, 2005, s. 367)

VRSTEVNICKÁ SKUPINA

Pubescent se v tomto období snaží navazovat kontakty s jedinci přibližně stejně starými jako je on sám. Vrstevnická skupina mu pomáhá s emancipací od rodiny. Langmeier a Krejčířová ve své knize (2006, s. 154-155) uvádí období navazování kontaktů s vrstevníky:

1. **Skupinová izosexuální fáze** – u pubescentů je typické stýkat se a vytvářet skupiny, kde je stejné pohlaví. V této fázi dochází k odmítání jedinců s opačným pohlavím. Avšak už v těchto skupinách můžeme vidět jakousi hierarchii a rozdělení rolí.

2. Individuální izosexuální fáze – v této fázi dochází k vytvoření přátelství a navozování vztahu ve dvojicích. Pubescent si najde nejlepšího přítele, se kterým sdílí své problémy, starosti či radosti a úspěch.

3. Přejídná etapa – pubescenti pořád zůstávají ve svých skupinách, avšak dochází k projevu zájmu o druhé pohlaví.

4. Heterosexuální fáze polygamní – v tomto období dochází k prvním láskám, k navozování kontaktů s opačným pohlavím, k prvním vztahům.

5. Etapa zamilovanosti – tato etapa znamená vážný a hluboký vztah mezi dvěma jedinci.

Dospívající by měl vyhledávat společnost svých vrstevníků a navazovat s nimi kontakty, protože osamělost mu neprospívá a může to mít negativní vliv na jeho budoucnost. (Caspi et al In Thorová, 2015, s. 421)

Seltzerová používá pojem **vrstevnická aréna**. Jde o místo, kde se může pubescent vyjadřovat, má zde svůj prostor a ostatní mu poskytují podporu. Reakce ostatních na projevy jedince ho učí usměrňovat a měnit své chování. Ve vrstevnické aréně dochází k hledání hodnot a názorů, vyvíjí se identita. V dnešní době má také velký vliv komunikace s vrstevníky prostřednictvím moderních technologií (počítačů či mobilů). (Thorová, 2015, s. 421-423)

Vágnerová uvádí ve své publikaci (2005, s. 371-372) potřeby, které jsou uspokojovány díky vrstevnické skupině. Jedná se o: potřebu stimulace, zdroj sociálního učení, poskytování zpětné vazby, srovnání zkušeností s rodiči, potřeba akceptace či jistoty a bezpečí.

Vrstevnické skupiny jsou v tomto období nemírně důležité, avšak nesmíme zapomínat, že mohou mít i negativní vliv.

V této kapitole jsme zjistili, jakými změnami žák základní školy prochází. Co všechno na něj má vliv, co vše jej formuje. Popsali jsme si, že se jedinec mění ve všech ohledech. Mění se fyzicky, psychicky, mění se jeho vztah s ostatními, ale i se sebou samým. Formuje se jeho identita. Důležitou roli v tomto období mají především vrstevníci a vrstevnické skupiny, ale i rodina. Nejedná se o lehké období, ale o období plné změn, které prožívá každý jedinec jinak.

3 ŠKOLNÍ PROSTŘEDÍ

Velký význam pro pubescenta má školní prostředí. Pubescent zde tráví většinu svého času a školní prostředí má vliv na to, zda je jedinec ve škole spokojený nebo není. V této kapitole si popíšeme především školní prostředí. Jelikož má na školní prostředí vliv i klima třídy a klima školy, tak si popíšeme i tyto dva jevy.

OBECNÁ DEFINICE PROSTŘEDÍ

Definice prostředí podle **Wroczyńskiego** je následující. "Systém podnětů, které spoluvytváří strukturu obklopující jedince a vyvolávající psychické reakce." (Wroczyński In Kraus, 2014, s. 67)

Blížkovský definuje prostředí jako "objektivní realitu, s níž jsou lidé v interakci, kterou poznávají, hodnotí i přetvářejí, na kterou reagují a jíž se přizpůsobují." (Blížkovský In Kraus, 2014, s. 67)

Prostředí je často používaným pojmem, definuje ho celá řada autorů a existuje spousta definic, které mají něco společného. Podle **Krause** "jde vždy o předměty, jevy existující kolem nás, nezávisle na našem vědomí, tedy o určitý prostor, o objektivní realitu." Prostředí vytváří podmínky pro přežití člověka (mluvíme tedy o životním prostředí), ale musíme zde zahrnout i podmínky **kulturní a společenské**. Do prostředí spadají materiální i nemateriální (duchovní) věci, které slouží k rozvoji každého jedince. (Kraus, 2014, s. 66)

Každý jedinec své prostředí ovlivňuje svým jednáním, chováním, svými reakcemi na podněty. Z toho vyplývá, že prostředí se mění, není stálé a neměnné. Můžeme do něj zasahovat a ovlivňovat ho. Kraus rozlišuje životní prostředí do třech vztahů. Prvním z nich je vztah lidí a příroda. V tomto vztahu se myslí vztah člověka a živé i neživé přírody. Jejich vzájemné interakce. Druhým vztahem jsou lidé a výsledky lidské činnosti, tedy kultura. Tento vztah nám zajišťuje uspokojování potřeb. Posledním vztahem je vztah lidí a lidé. Zde jsou zahrnuty všechny vztahy z širšího i užšího prostředí. (Kraus, 2014, s. 67)

3.1 ŠKOLA A ŠKOLNÍ PROSTŘEDÍ

Podle **pedagogického slovníku** se jedná o "edukační prostředí třídy, školy. Je předmětem zkoumání zaměřujícího se na klima třídy, klima školy." (Průcha a kol., 2013, s. 301)

Gallà uvádí, že do školního prostředí patří sociální, kulturní, politické i fyzické prostředí, které ovlivňuje každého jedince. (Gallà, 2005, s. 47)

Jak již bylo několikrát zmíněno, tak školní prostředí je hned vedle rodinného prostředí významným prostředkem k formování jedince. Na rozdíl od rodinného prostředí je však méně osobní, zaměřeno na plnění úkolů. Školní prostředí požaduje po dítěti i určité chování, které vyplývá z žakovské role. (Gillernová a Krejčová, 2012, s. 9)

Za školu se považují instituce, které připravují děti na budoucí povolání a zaměřují se na rozvoj, výchovu a vzdělávání žáků. Škola se řadí do sociálního prostředí, které je širší. Má plnit úkoly vůči jednotlivci, ale i vůči společnosti. (Gillernová a Krejčová, 2012, s. 9)

Škola se řídí určenou legislativou. V České republice platí zákon č. **561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání** neboli **školský zákon**, podle kterého se řídí všechny školy. Ve školním zákoně najdeme obecná ustanovení, popis škol od mateřských škol až po vysoké školy. Zákon stanovuje práva a povinnosti škol a další. (Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání)

Právě zde najdeme informace i o základní škole, kde jsou popsány cíle základního vzdělání, organizace vzdělání či hodnocení výsledků. (Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání)

Škola by měla naplňovat určité funkce a cíle, a přitom se přizpůsobovat požadavkům jednotlivých členů a zároveň společnosti. (Kraus, 2014, s. 102)

Kraus ve své publikaci (2014, s. 102-104) uvádí funkce, které by měla škola vykazovat. **Socializační funkce.** V této funkci se díky škole žáci naučí, co po nich vyžaduje společnost, co se od nich očekává. Proto škola musí rychle reagovat na společenské změny a musí se přizpůsobovat.

Druhou funkcí je **výchovná funkce.** Škola by měla klást důraz na rozvoj osobnosti každého jednotlivce, neměla by se zaměřovat jen na kognitivní složky, ale měla by pracovat i se složkami emotivními a konativními. Avšak musíme říci, že výchovná funkce bývá často upírána do pozadí. Této funkci mají pomoci rámcové vzdělávací programy.

Třetí funkcí je **pečovatelská funkce.** Důležitá je i péče o žáky školy, avšak tato funkce je přenechávána spíše rodině. Pod pojmem pečovatelská funkce můžeme chápat základní hygienické potřeby, jídlo či péči lékaře.

Další je **poradenská funkce**. Tuto funkci většinou zprostředkovávají výchovní poradci, kteří ve škole pracují. Většinou se jedná o učitele, který zastává i funkci výchovného poradce. Poradenství na škole může poskytnout i školní psycholog.

Kraus dále zmiňuje **rekreační (relaxační) funkci**. Jedná se o aktivity po skončení vyučování a je zaměřeno na volný čas žáků. Zde můžeme zařadit školní družiny, školní kluby či kroužky, které škola nabízí. Ale patří zde i volný čas během přestávky.

Předposlední funkcí je **profesionalizační funkce**. Školy by měly pomoci žákům najít uplatnění na trhu práce. Tato funkce je zaměřena především na střední a vysoké školy.

Poslední zmíněnou funkcí je **selektivní funkce**. Kraus tuto funkci přirovnává k jakémusi výtahu. To znamená, že člověk díky škole získá pracovní pozici, ale závisí to na tom, jakou školu absolvuje.

3.1.1 Interakce a socializace ve školním prostředí

Ve školním prostředí se setkáváme s mnohými sociálními interakcemi. Důležitou osobou je učitel, který je nedílnou součástí k podpoře a vývoji žáka. Učitel zde vystupuje se svou osobností a svými zkušenostmi. Oproti němu stojí žák, školní třída, kolegové či rodiče. Velkou roli hraje situace a prostředí. **"Sociální vztahy ve škole představují základ edukačních procesů."** (Gillernová a Krejčová, 2012, s. 14)

Role učitele se může projevovat následovně. Prvním příkladem je pozice učitele, který využívá svou autoritu vůči žákům. Pravidla si tvoří sám a žáci se podle nich musí řídit. Druhým příkladem je učitel, který je pro žáky partnerem. Tento učitel si vytvoří pravidla, na kterých se podílejí i žáci. (Gillnerová a Krejčová, 2012, s. 16)

Škola představuje prostředí, kde probíhá socializace jedince. Na socializaci má vliv vrstevnická skupina i učitel. **"Škola je pro socializaci člověka důležitá tím, že ovlivňuje žáka dlouhodobě, systematicky a cílevědomě."** Ve školním prostředí se nachází socializační stimuly záměrné i nezáměrné, které mohou přijít do rozporu s jedincem. Škola má za cíl připravit prostřednictvím socializace člověka, který je schopen začlenit se do společnosti a plnohodnotně v ní fungovat. (Gillnerová a Krejčová, 2012, s. 17-18)

3.2 Školní třída a jednotlivci ve školní třídě

Škola a třídní kolektiv je místo, kde se pubescent nachází nejčastěji. Proto má svůj význam. Především třída hraje důležitou roli. Pubescent si svou třídu nevybírání a tráví zde

většinu svého času, proto je důležité, aby se cítil spokojeně a měl kladné vztahy s kolektivem. Každý jedinec chce ve své třídě dobré postavení, chce být oblíbený, mít dobrou pozici. A aby toho dosáhl, může využít svoji osobnost. Nicméně i školní třída bývá rozdělena do podskupin, které sdružují určitý typ žáků. (Vágnerová, 2005, s. 375-376)

"Školní třída je skupina žáků stejného věku, kteří jsou společně vyučováni ve škole. Třída je základní sociální a organizační jednotkou školního vzdělávání." (Průcha a spol. In Mareš, 2013, s. 574)

Mareš (2013, s. 574-575) však upozorňuje, že v moderní době se žáci nemusí vyučovat jen ve škole. Díky moderním technologiím vznikají tzv. "**virtuální třídy**", které umožňují učení na dálku. Podle Mareše se jedná o malou sociální skupinu, která je pro její členy sekundární skupinou, protože zde jedinec hned po rodině tráví nejvíce svého času.

Podle **Laška** (2007, s. 13) je školní třída "složitý a mnohvrstevnatý sociální svět, který spoluvytvářejí jak žáci, tak i učitelé. Třída může žáka podporovat ve výkonech, dá mu možnost zažít úspěch před ostatními, stejně jako neúspěch, naučí jej kooperovat a klikatit, spolupracovat i podvádět." Lašek dále píše, že ve třídě se setkávají žáci s různými osobnostmi, kteří si vytvářejí jakýsi svůj život, do kterého musí proniknout každý člen kolektivu. Nedílnou součástí školní třídy je i učitel.

Školní třídu můžeme charakterizovat jako **malou sociální skupinu**, kde se nachází určitý počet žáků, kteří mají stejné cíle. Jedinci ve školní třídě mají své normy a pravidla, podle kterých se řídí. Každý žák má svou pozici a roli. (Gillernová a Krejčová, 2012, s. 25)

Každý jedinec se má prostřednictvím své školní třídy naučit jednat s druhými lidmi, vycházet s nimi, komunikovat, spolupracovat, ale také se zde má naučit vystupovat před lidmi a pracovat v týmu. Učí se zde přijímat kritiku a respektovat určitá pravidla. (Gillernová a Krejčová, 2012, s. 24)

Školní třída vznikla formálně, tzn., že jedinci si své spolužáky nevybrali, byli jim přiděleni. Proto se zde setkávají osoby s různými hodnotami či postoji. To s sebou může přinést i riziko konfliktu a neshod. Za pomoci učitele má dojít k tomu, aby se kolektiv sjednotil, dokázal spolu fungovat a vycházet. Učitel má pomoci docílit toho, aby se z **formální skupiny** stala **skupina neformální**. K tomu může pomoci prostředí školy. Školní řád anebo pravidla učitele ve třídě. (Gillernová a Krejčová, 2012, s. 25)

Ve třídě dochází i k uspokojování potřeb jednotlivců (potřeba jistoty, uznání, porozumění, ...) Mají se zrealizovat cíle skupiny i jednotlivce. (Gillernová a Krejčová, 2012, s. 26)

Každá třída má i své vlastní skryté pravidla, podle nichž se její členové řídí. Tyto pravidla, se mohou v průběhu času měnit. Řídí se podle nich většina, avšak najdou se i tací, kteří dělají, že se jich netýkají. Pro správné fungování kolektivu jsou tato skrytá pravidla důležitá a pomáhají k fungování třídy. (Mareš, 2013, s. 580)

3.2.1 Pozice a role jednotlivců ve třídní skupině

"Pozice je souhrn práv, povinností a prestiže, které skupina jednotlivci určila." (Hrabal, 1998, s. 50)

Ve školní třídě existují různé pozice, které mohou žáci zaujímat. Některé z nich si blíže představíme.

První pozicí, se kterou se můžeme potkat je tzv. **star (hvězda)**. Jedinec s touto pozicí má alfa postavení. Je oblíbený, má spoustu přátel.

Další pozicí může být **outsider**. Outsider stojí ve skupině bokem, ač je její součástí.

Dalším typem je **marginální** neboli **okrajová pozice**. Marginální osoba je kolektivem akceptovatelná, ale stojí na okraji. Většinou je v pozadí třídní hvězdy.

Černá ovce skupiny bývá kolektivem odmítána a většina se k ní staví negativně.

Rovnocenná osoba není oblíbená a ani neoblíbená. Stojí uprostřed.

Beta postavený jedinec bývá vnímán jako zkušená osoba.

Mezi další pozice patří **fackovací panák, třídní klaun, strážce demokracie, oponent či moralista**. (Hrabal, 1998, s. 51)

Dále můžeme zmínit **provokátéra, poradce, hudebníka, výtvarníka** či **třídního krasavice**. (Mareš, 2013, s. 579)

Ve školní třídě by chtěl každý jedinec dosáhnout uznání, být akceptován a mít dobré postavení. Pubescent, kterému se podaří ve školní třídě uspět, bude sebevědomější a přispěje to k jeho sociálním kompetencím, které mají často větší úspěch, než je samotný prospěch. (Vágnerová, 2012, s. 428)

Pubescenti ve školní třídě oceňují chytré spolužáky, avšak ne ty, kteří mají své výsledky vydřené a chtějí se tím zalíbit učitelé. Tito jedinci mají ve školní třídě podřadnou pozici.

Mezi třídní oblíbence můžeme zařadit i ty, kteří umí rozproudit zábavu, jsou přirození. Naopak mezi neoblíbence patří vyvolávači konfliktů a hádek. (Vágnerová, 2012, s. 428)

Často se setkáváme s tím, že je třída rozčleněna do podskupin. Každá podskupina má pár členů, které něco spojuje (zájmy, prospěch, ...). Většinou se toto postavení nemění a je stálé. Ke konci povinné školní docházky si můžeme všimnout, že mizí dělení na chlapce a děvčata a dochází k míšení skupin. (Vágnerová, 2012, s. 428, 429)

Ve školní třídě se setkáváme i s pojmem sociální tlak. Tento tlak je vyvíjen na jednotlivce podle toho, do jaké podskupiny ve třídě se řadí. (Mareš, 2013, s. 580)

Každý žák ve škole i ve třídě zaujímá i určité role. Hlavní rolí je **role školáka**, která se dělí na **roli žáka a spolužáka**. Škola má vliv i na vytváření identity jedince. Ovlivňuje jeho sebehodnocení, sebereflexi, sebeúctu a celkově pohled na sebe sama. (Vágnerová, 2012, s. 327)

Role spolužáka a zároveň vrstevníka má pro jedince velký význam. Prostřednictvím těchto rolí se naučí později budovat vztahy přátelské, ale i intimní. (Vágnerová, 2012, s. 335)

Všeobecně platí, že od chlapců se očekává menší přizpůsobení se, nezájem o učivo, lajdáctví, častější rušení. Od dívek se očekává větší přizpůsobivost, pilnost či spolehlivost. (Vágnerová, 2012, s. 335)

Každopádně i jedinci ve školní třídě se liší. Mohou se lišit zdravotním stavem, pohlavím, vývojovou úrovní, studijními výsledky, mimoškolními zájmy, sociálně-kulturním původem, ekonomickým stavem rodin aj. (Mareš, 2013, s. 576)

3.3 Klima ve školní třídě

Čapek (2010, s. 13) definuje školní klima jako "souhrn subjektivních hodnocení a sebehodnocení vnímání, prožitků, emocí a vzájemného působení všech účastníků, které v nich jako ve spolutvůrcích a konzumentech vyvolávají edukační i jiné činnosti v daném prostředí."

Podle **pedagogického slovníku** (2013, s. 125) se jedná o "sociálně psychologickou proměnou, kterou tvoří ustálené postupy vnímání, prožívání, hodnocení a reagování všech aktérů na to, co se ve třídě odehrálo, právě odehrává nebo má v budoucnu odehrát." Je nutné rozlišovat klima třídy od atmosféry třídy. Zatímco atmosféra třídy je krátkodobý jev, klima třídy je jev dlouhodobý.

Grecmanová (2008, s. 49) uvádí, že klima třídy se formuje v různých situacích. Ať už se jedná o přestávky, školní výlet či další akce, při kterých je celá třída pohromadě. "Také v klimatu se konfrontuje objektivní realita se subjektivním vnímáním a prožíváním žáků."

Na klima třídy má vliv celá řada faktorů. Různí autoři se snažili vymezit určitý systém, který by měl vliv na klima třídy. Příkladem je systém od **Tagiuriho** a **Andersona** (In Čáp a Mareš, 2007, s. 568-569), kteří rozlišují čtyř stupňový systém.

1. Ekologie: zde patří samotná budova školy, kde probíhá vyučování.

2. Prostředí: zde autoři řadí učitele (např. délka praxe, ...) a žáky (pohlaví, věk, ...).

3. Sociální systém: jde o tzv. skupinovou charakteristiku (vztahy mezi účastníky, komunikace, ...)

4. Kultura: hodnoty, očekávání účastníků, ...

Grecmanová (2008, s. 50) na závěr dodává, že "Klima výuky a klima třídy považujeme za výsledek vnímání a prožívání sociální a kulturní reality u žáků."

Klima školní třídy se dle **Mareše** (2013, s. 592) vyznačuje následovně.

* Pokud hovoříme o klimatu školní třídy, musíme mít na paměti, že se jedná o záležitost celé skupiny, nikoliv jednotlivce.

* Školní klima je tvořeno nejen žáky a učiteli jednotlivě, ale má na něj vliv i komunikace mezi žáky navzájem, mezi učiteli i rodiči.

* Je sociálně sdílené.

* Má na něj vliv širší sociální kontext (kde se škola nachází, klima školy, ...).

3.4 Klima školy

Grecmanová (2008, s. 9) ve své publikaci uvádí, že klima je často chybně zaměňováno s pojmem prostředí. "... klima nemůžeme vysvětlovat pouze jako prostředí. Je však kvalitou, která z tohoto prostředí vyplývá..." Uvádí definici klimatu, která je následující. "Klima je psychosociální fenomén, který vzniká odrazem objektivní reality (prostředí) v subjektivním vnímání, prožívání a hodnocení jeho posuzovatelů." Dále uvádí, že klima se postupně utváří a má dlouhodobý charakter. Klima musíme odlišit také od atmosféry, která je krátkodobá.

V **pedagogickém slovníku** je klima školy popsáno následovně. "Klima školy je sociálněpsychologická proměnná, vyjadřující kvalitu interpersonálních vztahů a sociálních procesů, které fungují v dané škole, tak, jak ji vnímají, prožívají a hodnotí učitelé, žáci, příp. zaměstnanci školy." (Průcha a kol., 2013, s. 125)

Čapek (2010, s. 134) definuje školní klima jako "souhrn subjektivních hodnocení a sebehodnocení účastníků vzdělávání v dané škole, které se týká všech aspektů vzdělávání. Patří do něho vzájemná komunikace a sociální vztahy, stejně tak jejich vnímání prostředí, prožitky a emoce a další sociální a psychické procesy, které děje v této škole vykonávají."

Čáp (2007, s. 583) uvádí, že "obsahově termín klima zahrnuje ustálené postupy vnímání, prožívání, hodnocení a reagování všech aktérů školy na to, co se ve škole odehrálo, právě odehrává nebo má v budoucnu odehrát." Vše závisí na tom, jak klima vnímají jednotlivci školy. Avšak dodává, že přesná a jednotná definice klimatu školy neexistuje.

Vztahy mezi žákem a učitelem a mezi žáky navzájem jsou po rodině jedny z nejdůležitějších. Školní klima závisí především na osobnosti učitele a na jeho vztahu k žákům. (Musil, 2005, s. 85,88)

DRUHY KLIMATU

Grecmanová (2008, s. 75-84) ve své publikaci popisuje celou řadu druhů klimatu a uvádí, že druhy klimatu se liší typem škol, stupněm škol či tím, kde se škola nachází. Ze všech druhů, jsme vybrali následující:

*** Typy klimatu školy podle chování učitele v konfliktu se žáky**

V tomto druhu dělení rozlišujeme klima školy na konzervativní a progresivní. V prvním případě čili v konzervativním klimatu je vztah mezi žákem a učitelem autoritářský. Učitelé kladou důraz na zodpovědnost a disciplinovanost.

Progresivní typ klimatu je založen na demokracii a vztah mezi učitelem a žákem je partnerský.

*** Typy klimatu dle kustodiálního a edukativního určení cíle školy**

Ve škole, kde převládají kustodiální cíle se setkáváme s jasně danými pravidly a přístupy. Takto orientovaná škola nemá ráda změny, důraz je kladen na racionální myšlení. Učitelé zde pracují v jakési rutině.

Naopak škola s edukativními cíly je otevřena novým věcem, ráda experimentuje. Učitelé jsou osobití, vstřícní novým nápadům.

*** Typy klimatu školy podle výchovných stylů**

V autoritativním typu klimatu jsou jasně dány vztahy mezi žákem a učitelem. Učitel je nadřazený nad žáka.

Demokratický typ klimatu můžeme označit za střed mezi výchovnými styly. Existuje zde kladný vztah mezi žákem a učitelem, avšak má své hranice.

V Liberálním typu klimatu školy dávají učitelé žákům přílišnou volnost, která neprospívá vztahu žák – učitel, ale má kladný vliv na kolektiv.

*** Typy klimatu školy podle spokojenosti učitelů**

Grecmanová v tomto typu uvádí dělení dle H. Fenda, který rozdělil školy na dobré a špatné. Dobrá škola je charakteristická spokojenými pedagogy a jejich kolektivem, který je spokojen s vedením školy.

Ve špatné škole jsou jasně dány vztahy mezi vedením a pedagogy. Pedagogové se nezapojují do plánování ohledně školy. Vztahy jsou formální.

*** Typy klimatu školy podle uniformity a plurality**

Uniformní klima se projevuje formálními vztahy mezi jejími členy. Učitelé nemají k žákům individuální postoj.

Ve škole s pluraritním klimatem je atmosféra volnější. Učitelé mají k žákům individuální přístup.

*** Typy klimatu školy podle percepce nátlaku, který vede k přizpůsobení**

V tomto dělení rozlišujeme školy homogenní a heterogenní. Homogenní škola je charakteristická tím, že je na své žáky přísná, opakem je škola heterogenní, která se vyznačuje liberalismem.

3.5 Škola a sociální pedagog

Zákon o pedagogických pracovnících (563/2004 Sb.) se nezmiňuje o sociálním pedagogovi. Řadí zde pouze učitele, vychovatele, asistenta pedagoga, pedagoga volného času, speciálního pedagoga a školního psychologa. (Kraus, 2014, s. 115)

Na téma sociální pedagog ve škole se zaměřuje Bakošová ve své publikaci (Bakošová In Kraus, 2014, s. 115) shrnuje jeho práci do následujících bodů.

- Zajištění solidarity pro žáky, kteří školu navštěvují a ocitají se na okraji pozornosti.
- Podporování autority učitelů.
- Posilování demokracie ve školách i třídách.
- Zaručování ochrany před masmediálním násilím.
- Zajišťování dozoru ve škole.
- Práce s agresory.
- Práce s oběťmi násilí a šikany.
- Analyzování spolu se žáky případy šikanování.
- Koordinování a řízení práce s rodiči.
- Koordinování a řízení spolupráce s policií, sociálními pracovníky, psychology, lékaři apod.

Sociální pedagog by měl být empatický, vnímavý, měl by navozovat důvěru a příjemnou atmosféru, vzbuzovat v žácích otevřenost. Měl by podporovat pozitivní stánku dětí, ale měl by se oprostít od moralizování a vzbuzování dojmu autority. (Kraus, 2014, 115-116)

V poslední kapitole jsme se věnovali školnímu prostředí. Popsali jsme si, co vůbec je prostředí a jaký má vliv na jedince. Pozornost jsme upřeli i na školní třídu a její klima, neboť i ta má na jedince velký vliv. V neposlední řadě jsme se zmínili i o klimatu školy.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 REALIZACE VÝZKUMU

V praktické části diplomové práce si popíšeme průběh výzkumu, který byl zaměřen na vliv hodnotové orientace u žáků na 2. stupni ZŠ.

4.1 Stanovení výzkumného problému

V praktické části diplomové práce se zaměřujeme na popis deskriptivního výzkumného problému. "Deskriptivní výzkumný problém zjišťuje a popisuje situaci, stav nebo výskyt nějakého jevu." (Gavora, 2000, s. 26)

Hlavním úkolem diplomové práce je zjistit, zda má hodnotová orientace vliv na postavení žáků ve třídě, a zda se hodnoty liší v závislosti na věku a třídě.

4.2 Cíle výzkumu:

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jaká je hodnotová orientace v jednotlivých třídách u žáků na 2. stupni ZŠ.

1. Dílčím cílem je zjistit, jestli se hodnoty liší dle věku respondentů.
2. Dílčím cílem je zjistit, jestli se hodnoty liší dle pohlaví respondentů.
3. Dílčím cílem je zjistit, které hodnoty jsou pro respondenty důležité.
4. Dílčím cílem je zjistit, zda se v dané třídě objevují hodnoty, které se shodují s ostatními členy třídy.

4.3 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky nám korespondují s výzkumnými cíli.

Hlavní výzkumnou otázkou je, jaká je hodnotová orientace u žáků na 2. stupni ZŠ?

1. Existují u respondentů rozdíly v hodnotách na základě věku?
2. Jaké jsou rozdíly v hodnotách u dívek a chlapců?
3. Které hodnoty považují respondenti za nejdůležitější?
4. Existují hodnoty, které se u respondentů v dané třídě shodují?

4.4 Zdůvodnění tématu

Hodnoty představují nedílnou součást našich životů. Setkáváme se s nimi neustále, jsou našim vztyčným bodem, díky kterému se orientujeme. Hodnoty se vlivem našich zkušeností mění, hodnotový žebříček se neustále vyvíjí.

Dospívání je fáze života, kdy se jedinci mění, nejen fyzicky, ale i psychicky a sociálně. Spolu s dospívajícími se mění i jejich hodnoty. Proto jsme se zaměřili na žáky 2. stupně ZŠ.

4.5 Metoda sběru dat

Praktická část diplomové práce byla zpracována pomocí **kvantitativního výzkumu**. Kvantitativní výzkum je orientován spíše na čísla, nikoliv na slova. Díky kvantitativnímu výzkumu můžeme zjistit množství nebo stupeň jevů. Mezi další přednosti kvantitativního výzkumu patří nestrannost výzkumníka. (Gavora, 2000, s. 31)

Jako metoda sběru dat byl použit **dotazník**. Dotazník patří k nejpoužívanějším metodám při sběru dat a slouží ke sběru údajů od mnoha respondentů. (Gavora, 2000, s. 99)

Dotazník byl rozdělen na dvě části. V první části jsme zjišťovali vztahy ve třídě, pomocí čtyř jednoduchých otázek, na které měli respondenti odpovědět. Tyto otázky posloužily k sociometrickému šetření.

Druhá část dotazníku byla zaměřena na hodnoty. Respondenti zde měli výčet 23 hodnot. K jednotlivým hodnotám měli pomocí škály od 1 do 5 přiřadit číslo dle důležitosti. **Posuzovací škála** "je nástroj, který umožňuje zjišťovat míru vlastnosti jevu nebo jeho intenzitu. Posuzovatel vyjadřuje svoje hodnocení určením polohy na škále." (Gavora, 2000, s. 88)

4.6 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvořili žáci 2. stupně ZŠ. Konkrétně se jednalo o žáky 6. až 9. tříd. Jejich věk byl přibližně 11 až 15 let. V tomto období dochází ke spoustě změn, k formování identity a osamostatňování od rodičů. Velkou roli hrají vrstevníci a vrstevnické skupiny.

4.7 Předvýzkum

Předvýzkum může pomoci výzkumníkovi odhalit slabiny v dotazníku. Následně může před samotným výzkumem otázky upravit, aby byly dostatečně srozumitelné a nedocházelo tak k nepochopení některých otázek. (Gavora, 2000, s. 101)

Náš předvýzkum byl proveden v lednu 2021. Skupinka dobrovolníků byla ve věku, která odpovídala věku respondentů. Díky předvýzkumu jsme upravili posuzovací škálování.

4.8 Průběh šetření a zpracování sběru dat

Výzkumné šetření probíhalo v březnu 2021. Prostřednictvím internetu byl rozeslán online dotazník do vybrané ZŠ, která s výzkumem souhlasila. Dotazník vyplňovali žáci 6. až 9. tříd. Každá třída dostala svůj odkaz na online dotazník, aby nedošlo k mísení dat s ostatními třídami (především kvůli sociometrii). Celkem bylo rozesláno 10 dotazníků, což znamená 10 tříd. Bohužel jsme mohli použít jen polovinu. 5 dotazníků (5 tříd) muselo být vyřazeno, a to z toho důvodu, protože se nezapojili všichni žáci, čímž se smysl dotazníků kvůli sociometrickému šetření vytratil.

5 VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Následující kapitola je zaměřená na analýzu a vyhodnocení získaných dat. Rozebereme si třídu po třídě a popíšeme si výsledky výzkumného šetření v dané třídě. Nakonec porovnáme získaná data ze všech tříd a zodpovíme si na výzkumné otázky.

5.1 Analýza dat

Výzkumu se zúčastnilo 5 tříd. Dívek bylo celkem 54 a chlapců celkem 49.

U analýzy dat si rozebereme třídu po třídě. První ukážeme sociometrické šetření dané třídy a následně rozebereme hodnoty.

"Sociometrií rozumíme soubor specifických výzkumných postupů, které slouží ke zjišťování, popisu a analýze směru a intenzity mezilidských vztahů, jak se projevují v malých sociálních skupinách." (Chrásky, 2007, s. 208)

Podle Chrásky lze ze sociometrických matic vyčíst vše, co výzkumník potřebuje, avšak k přehlednějšímu schématu má sloužit sociogram. Sociogram je jakási mapa, která výzkumníkovi popisuje přehledněji vztahy ve třídě. Bohužel se sociogram doporučuje pouze ve skupinách o velikosti 10 až 15 členů. Pokud je členů více, sociogram se stává nepřehledný a chaotický. (Chrásky, 2007, s. 212-213)

V našem případě měla každá třída více než 15 členů, proto byla použita pouze sociometrická matice.

5.1.1 Popis 1. zkoumané třídy

Jako první si představíme 9. třídu a její výsledky. V této třídě je celkem 23 žáků. 15 děvčat a 8 chlapců.

Odpovědi na zmíněné otázky byly zaznamenány do sociometrické matice. Zaznamenávaly se kladné volby (znaménkem +) a negativní volby (znaménkem -). Žáci mohli volit neomezený počet kladných nebo negativních voleb. Pro zaznamenání byla použita konkrétně neuspořádaná sociometrická matice.

Jména respondentů jsme zde neuváděli z důvodu ochrany osobních údajů. Jména nahrazují písmena z abecedy. V této třídě bylo celkem 23 žáků čili byla použita písmena od A po V.

SOCIOMETRICKÉ ŠETŘENÍ

Sociometrická matice na 1. a 2. otázku z dotazníku.

(1. S kým ze třídy bych chtěl/la sedět v lavici?

2. S kým ze třídy bych v lavici určitě sedět nechtěl/la?)

	A	B	C	D	E	F	G	H	C H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	+	-			
A	X	+							-															1	1			
B	+	X							-															1	1			
C			X	+																		-		1	1			
D				X	+																		-	1	1			
E				+	X					-														1	1			
F					+	X						-												1	1			
G							X			+				-										1	1			
H								X		+					-									1	1			
C H	-							+	X															1	1			
I							+	+		X												-		2	1			
J							+				X											-		1	1			
K												X	+											1	1			
L												+	X									-		1	1			
M														X	+							-		1	1			
N														+	X							-		1	1			
O																X	+						-	1	1			
P																+	X			+		-		2	1			
Q						+												X						1	1			
R																			X	+		-		1	1			
S																	+			X			-	1	1			
T																					+	X		1	1			
U																							X	+	1	1		
V																								-	+	X	1	1
+	1	1	0	1	3	1	3	1	0	1	1	1	1	1	1	2	0	0	3	0	1	1		25				
-	1	0	1	0	0	0	1	0	4	0	1	0	1	1	1	0	0	0	2	0	4	3			23			

Sociometrická matice nám v 1. a 2. otázce ukázala, že nejvíce negativních voleb získali respondenti T, CH, U a V.

Naopak nejvíce kladných voleb získali respondenti S, G a E.

Sociometrická matice na 3. a 4. otázku z dotazníku.

(3. Koho ze třídy bych pozval/la na narozeninovou oslavu?)

4. Koho ze třídy bych určitě na narozeninovou oslavu nepozval/la?)

	A	B	C	D	E	F	G	H	CH	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	+	-		
A	X	+		+	+				-															3	2		
B	+	X			+	+																		3	1		
C	+		X		+				-									+						3	2		
D				X	+								-					+						2	1		
E	+		+	+	X				-															3	1		
F				+	+	X							-					+						3	1		
G							X	+		+	+													3	1		
H							+	X		+	+	-	-											3	2		
CH							+	X																1	1		
I	-		-				+	+	X	+	+													4	2		
J	-		-				+	+	+	X		+												4	3		
K							+					X	+	-										2	1		
L	-		-							+	+	X												2	2		
M														X	+									1	1		
N														+	X									1	1		
O																X	+		+	+				3	2		
P																+	X	+	+	+	+			5	2		
Q			+			+			-					+				X						3	1		
R									-							+	+		X					2	1		
S																+			+	X	+			3	1		
T																+	+			+	X			3	1		
U																							X	+	1	1	
V																							-	+	X	1	1
+	3	1	2	3	5	2	5	2	1	4	3	2	2	2	1	4	3	4	3	3	2	1	1	59			
-	3	0	3	0	0	0	0	0	5	0	0	3	2	1	1	0	0	0	0	0	5	5	4		32		

U otázky číslo 3 a 4 získali nejvíce kladných voleb respondenti E (5) a G (5). Nejvíce negativních voleb získali respondenti CH (5), T (5) a U (5).

Při bližším prozkoumání můžeme vidět, že třídní skupina má v rámci své třídy podskupiny. To, zda jedinci, kteří dostali nejvíce negativních voleb, souvisí s hodnotami, si rozebereme níže při rozboru hodnot třídy.

ROZBOR HODNOT

Jak již bylo zmíněno, v této třídě je celkem 23 žáků. Z toho 15 dívek (65, 2 %) a 8 chlapců (34, 8 %).

Respondenti měli v dotazníku výčet 23 hodnot. Ke každé hodnotě měli pomocí škálovací stupnice, přiřadit číslo od 1 do 5. Číslo 1 představovalo největší důležitost, číslo 5 znamenalo naopak důležitost nejmenší. Postupně si rozebereme všechny hodnoty a jejich výsledky.

ZDRAVÍ

Hodnota zdraví je pro všechny respondenty důležitá. 22 (95, 7 %) respondentů přiřadilo ke zdraví číslo 1, což znamená největší důležitost. Jeden (4, 4 %) respondent přiřadil zdraví na stupnicové škále číslo 2. Žádný z respondentů nepoužil další číslo. Můžeme tedy říci, že zdraví je hlavní priorita pro všechny dotazované.

MÍR

Další položka byla mír. 16 (69, 6 %) dotazovaných přiřadilo hodnotě mír číslo 1 a 7 respondentů (30, 4 %) přiřadilo číslo 2. Opět můžeme říci, že mír je hodnota důležitá pro všechny.

LÁSKA

Číslo 1 přiřadilo 5 (21, 7 %) respondentů, 8 respondentů (34, 8 %) zvolilo číslo 2. Hodnota lásky získala od 6 (26, 1 %) respondentů číslo 3, což považujeme za střed čili respondenti jí nedávají přílišnou váhu, ale ani ji neztracují. Dokonce 4 dotazovaní (17, 6 %) přiřadili i číslo 4, což znamená, že láska pro ně není až příliš důležitá. Číslo 5 nikdo nezvolil.

Na vyšších příčkách měli lásku spíše děvčata než chlapci.

ŽIVOTNÍ PARTNER

Životní partner je nejvíce důležitý pro 4 (17, 4 %) respondenty, kteří zvolili číslo 1. Číslo 2 zvolilo 8 (34, 8 %) respondentů. Pro 7 (30, 4 %) z nich životní partner není příliš důležitý, ale není ani nedůležitý, tito dotazovaní zvolili číslo 3. Poslední 4 respondenti (17, 4 %) zvolili číslo 4. Číslo 5 opět nikdo nezvolil.

I zde můžeme napsat, že životní partner byl spíše důležitý pro dívky.

ROZVOJ OSOBNOSTI

Pro 3 (13, 0 %) respondenty je rozvoj osobnosti naprosto důležitý a připsali mu číslo 1. Číslo 2 zvolilo 10 (43, 5 %) respondentů, číslo 3 použilo 7 dotazovaných (30, 7 %) a 3 respondenti (13, 0 %) zvolili číslo 4.

Rozvoj osobnosti se objevoval na vyšších pozicích spíše u děvčat, ale nezaostávali ani chlapci.

BÝT UŽITEČNÝ DRUHÝM

I tato hodnota byla bližší děvčatům. Tři (13, 0 %) respondenti přiřadili číslo 1, číslo 2 přiřadilo 10 (43, 5 %) respondentů. Můžeme tedy napsat, že pro více než polovinu je důležité být užitečný pro druhé.

Číslo 3 přiřadilo 9 respondentů (39, 1 %) a číslo 4 pouze jeden (4, 4 %) respondent.

SPOLEČENSKÁ PRESTIŽ (POSTAVENÍ VE SPOLEČNOSTI)

Žádný z respondentů nezvolil číslo 1, čili pro nikoho není postavení ve společnosti na prvním místě. Číslo 2 zvolilo 7 (30, 4 %) respondentů, číslo 3 vybralo 12 (52, 2 %) respondentů a číslo 4 zvolili 4 (17, 4 %) respondenti. Nikdo z dotazovaných nezvolil číslo 5.

Společenská prestiž se ocitla spíše uprostřed škály. Pro dotazované není důležitá, ale není ani k zahazení.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Ani životní prostředí není pro nikoho nejvíce důležité, nikdo nezvolil číslo 1. Číslo 2 zvolilo 13 (56, 5 %) respondentů. Číslo 3 pak 4 (17, 4 %) respondenti a číslo 4 se objevilo u 6 (26, 1 %) respondentů.

I zde můžeme napsat, že více než polovina si uvědomuje důležitost životního prostředí, což je dobrá zpráva. Více důležitosti přisuzovali životnímu prostředí dívky.

PŘÁTELSTVÍ

Bez ohledu na pohlaví je hodnota přátelství důležitá pro většinu respondentů. Číslo 1 přiřadilo 19 (82, 6 %) respondentů a číslo 2 zvolili 4 (17, 4 %) respondenti.

Můžeme napsat, že tato hodnota je důležitá pro všechny.

RODINA

Stejně jako přátelství, tak i pro hodnotu rodiny byla použita čísla 1 a 2 ze stupnicové škály. Číslo 1 zvolilo 14 (60, 9 %) dotazovaných a číslo 2 zvolilo 9 (39, 1 %) respondentů.

I hodnota rodiny se dostává mezi ty nejdůležitější.

SVOBODA

I pro tuto hodnotu zvolili téměř všichni ze stupnicové škály číslo 1. Konkrétně 20 (87,0 %) respondentů. Objevilo se i číslo 2, které zvolili 3 (13,0 %) respondenti.

ÚSPĚŠNOST V ZAMĚSTNÁNÍ

Tato hodnota se objevovala na vyšších příčkách u chlapců. 2 (8,7 %) respondenti zvolili číslo 1, číslo 2 a 3 zvolilo stejný počet respondentů, a to 10 (43,5 %). Jeden (4,4 %) respondent zvolil číslo 4.

DĚTI

Hodnota zaměřená na děti se objevovala na prvních místech u dívek. Chlapci byly v tomto ohledu zdrženlivější. 6 (26,1 %) respondentů vybralo číslo 1, číslo 2 zvolilo 7 (30,4 %) respondentů. Číslo 3 uvedli 4 (17,4 %) respondenti a číslo 4 uvedlo 6 (26,1 %) respondentů.

PRAVDA

Hodnota pravdy je také důležitá téměř pro všechny. Na stupnicové škále vybralo číslo jedna 16 (69,6 %) dotazovaných, dvojku uvedlo 6 (26,1 %) respondentů a padlo zde i číslo 3, které se objevilo pouze u jednoho (4,4 %) respondenta.

ZAJÍMAVÁ PRÁCE

Zajímavou práci hodnotili kladněji chlapci, ale ani dívky nedávaly špatné hodnocení. Pro 4 (17,4 %) z nich je velice důležité mít zajímavou práci. 15 (65,2 %) respondentů zvolilo číslo 2 a 4 (17,4 %) respondenti zvolili číslo 3.

Tato hodnota ukazuje, že pro většinu je důležité mít zajímavou práci.

DEMOKRACIE

I tato hodnota patří mezi nejdůležitější. 21 (91,3 %) respondentů zvolilo číslo 1 a číslo 2 se objevilo u dvou (8,7 %) respondentů.

PLAT

Tuto hodnotu hodnotili lépe chlapci. 4 (17,4 %) respondenti zvolili číslo 1. Číslo 2 zvolilo 9 (39,1 %) respondentů a číslo 3 se objevilo u 10 (43,5) respondentů.

VZDĚLÁNÍ

Tuto hodnotu upřednostňovaly spíše dívky. 4 (17,4 %) respondenti zvolili tuto hodnotu jako velice důležitou. 10 (43,5 %) dotazovaných zvolilo číslo 2. Číslo 3 zvolilo 6 (26,1 %) dotazovaných a číslo 4 se objevilo u 3 (13,0 %) respondentů.

MAJETEK

Tato hodnota se objevovala na vyšších pozicích u chlapců. Pouze jeden (4, 4 %) respondent uvedl, že majetek je nejvíce důležitý. 8 (34, 8) dalších taktéž připsalo majetku velký význam při volbě čísla 2. Číslo 3 zvolilo 9 (39, 1 %) dotazovaných a číslo 4 pak 5 (21, 7 %) respondentů.

ZÁJMY, KONÍČKY

I tato hodnota je téměř pro všechny důležitá. Podle 9 (39, 1 %) respondentů jsou zájmy velice důležité. 13 (56, 5) uvedlo číslo 2 a číslo 3 uvedl pouze jeden (4, 4 %) respondent.

VÍRA

Hodnota víry znamenala bez rozdílu pohlaví pro každého odlišnou důležitost. Nikdo neuvedl, že tato hodnota je nejvíce důležitá. Číslo 2 uvedlo 10 (43, 5 %) respondentů, číslo 3 uvedli 3 (13, 0 %) respondenti, číslo 4 se objevilo u 7 (30, 4 %) respondentů a číslo 5 zvolili 3 (13, 0 %) respondenti.

SOUKROMÉ PODNÁKÁNÍ

Tak jako víra, tak i soukromé podnikání dopadlo stejně. Nikdo nepřidal největší důležitost. Číslo 2 a 3 získalo stejný počet, a to 6 (26, 1 %), číslo 4 přiřadilo 10 (43, 5 %) respondentů a číslo 5 zvolil jeden (4, 4 %) respondent.

Přehled voleb u děvčat:

HODNOTY	1	2	3	4	5
Zdraví	15				
Mír	13	2			
Láska	5	8	2		
Životní partner	4	8	3		
Rozvoj osobnosti	3	10	1	1	
Být užitečný druhým	3	9	3		
Společenská prestiž (postavení ve společnosti)		2	11	2	
Politická angažovanost		1	10	4	
Životní prostředí		13	1	1	
Přátelství	15				
Rodina	15				
Svoboda	14	1			
Úspěšnost v zaměstnání		5	9	1	
Děti	6	7	2		
Pravda	13	1	1		
Zajímavá práce		12	3		
Demokracie	14	1			
Plat		5	10		

Vzdělání	4	9	2		
Majetek		1	9	5	
Zájmy, koníčky	7	8			
Víra		8	3	3	1
Soukromé podnikání			4	10	1

Pro dívky je důležitá hodnota zdraví, míru, rodiny, přátelství, demokracie. Naopak se propadla hodnota soukromého podnikání.

Mezi dívkami nebyly žádné extrémní rozdíly v hodnotách. Spíše byly podobné.

Přehled voleb u chlapců:

HODNOTY	1	2	3	4	5
Zdraví	7	1			
Mír	3	5			
Láska			4	4	
Životní partner			4	4	
Rozvoj osobnosti			6	2	
Být užitečný druhým		1	6	1	
Společenská prestiž (postavení ve společnosti)		5	1	2	
Politická angažovanost		1	2	5	
Životní prostředí			3	5	
Přátelství	4	4			
Rodina		8			
Svoboda	6	2			
Úspěšnost v zaměstnání	2	5	1		
Děti			2	6	
Pravda	3	5			
Zajímavá práce	4	3	1		
Demokracie	7	1			
Plat	4	4			
Vzdělání		1	4	3	
Majetek	1	7			
Zájmy, koníčky	2	5	1		
Víra		2		4	2
Soukromé podnikání		6	2		

Tak jako pro dívky, tak i pro kluky je důležité zdraví, mír, demokracie, přátelství, svoboda.

U kluků je na vyšší příčce oproti dívkám hodnota soukromého podnikání a majetku.

Naopak na nižší příčce je hodnota lásky, životního partnera a dětí.

VÝSLEDKY 1. ZKOUMANÉ TŘÍDY

I když jsme díky sociometrii zjistili, že někteří žáci jsou méně oblíbení než ostatní, tak nemůžeme napsat, že to souvisí s hodnotami. Podle prozkoumání všech jednotlivců se nenašel nikdo, kdo by "vybočoval" z řady, jehož důsledkem by bylo dobré či špatné postavení ve třídě.

U rozboru hodnot jsme si mohli všimnout, že existují 3 skupiny. První skupina jsou hodnoty, které se objevovaly na vyšších pozicích u dívek. Mezi tyto hodnoty patřila hodnota dětí, lásky, životního partnera, užitečnosti druhým či životního prostředí.

Do druhé skupiny patří hodnoty, které preferovali chlapci. Jedná se o hodnotu majetku a platu.

Poslední skupinou jsou hodnoty, u kterých nemělo pohlaví žádný vliv. Zde se řadí hodnota pravdy, demokracie, míru, svobody či přátelství.

5.1.2 Popis 2. zkoumané třídy

Jako druhou si popíšeme 8. třídu. V této třídě je celkem 19 žáků. 8 dívek a 11 chlapců.

Místo jmen jsme opět použili písmena z abecedy (A–R).

SOCIOMETRICKÉ ŠETŘENÍ

Sociometrická matice na 1. a 2. otázku z dotazníku.

(1. S kým ze třídy bych chtěl/la sedět v lavici?

2. S kým ze třídy bych v lavici určitě sedět nechtěl/la?)

	A	B	C	D	E	F	G	H	CH	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	+	-
A	X			+		-												-		1	2
B		X								+					-					1	1
C			X								+								-	1	1
D	+			X		-									-					1	2
E					X						+		-							1	1
F						X						-								0	1
G			+				X			+										2	0
H	-	-		-	-			X		-		-				-	-			0	8
CH			+						X											1	0
I		+								X								-		1	1
J									+		X		-							1	1
K					+							X		-						1	1
L													X		-				+	1	1
M	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	X	+	+	+	+	+	1	0
N													-		X			+		1	1
O												+			-	X				1	1
P																+	X			1	0
Q																		X		0	0
R			-										+						X	1	1
+	2	2	3	2	2	1	1	1	2	2	3	3	2	0	1	2	1	2	2	34	
-	1	1	1	1	1	2	0	0	0	1	0	1	3	2	4	1	1	2	1		23

Ze sociometrické matice můžeme vyčíst, že nejvíce negativních voleb získalo písmeno N (4) a těsně za ním písmeno L (3).

Pozitivní volby byly vyrovnané, nikdo nebyl příliš pozadu nebo naopak popředu.

Můžeme si všimnout, že v jednom případě (u písmena Q) nebyla zaznamenána žádná volba. Je to z toho důvodu, že respondent nikoho neoznačil.

U písmena M si zase můžeme všimnout samých kladných odpovědí. Respondent uvedl, že se kamarádí se všemi a s nikým ze třídy nemá problém.

Někteří z respondentů nevedli žádnou negativní volbu, protože napsali, že s nikým nemají problém a nevadilo by jim sedět s kýmkoliv.

Sociometrická matice na 3. a 4. otázku z dotazníku.

(3. Koho ze třídy bych pozval/la na narozeninovou oslavu?

4. Koho ze třídy bych určitě na narozeninovou oslavu nepozval/la?)

	A	B	C	D	E	F	G	H	CH	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	+	-
A	X	+		+				-		+				-	-		+	-		4	4
B	+	X	+	+		-	+			+	+		-		-	+	+	-	-	8	5
C	+	+	X	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	1	0
D	+	+	-	X	+	-				+		+	-		-	+	+			8	
E					X							+		-		+				7	4
F	+	+	+	+	+	X	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	2	1
G	-	-	+	-	-	-	X	-	-	-	+	-	-	+	-	-	-	-	-	1	0
H	-	-	+	-	-	+	+	X	+	-	+	-	+	+	+	+	-	-	+	8	
CH			+						X		+									0	
I	+	+	+	+	-	+	+	+	+	X	+	+	+	+	+	+	+	-	+	1	2
J			+			+			+		X		-							6	
K			-		+	-	-	-	-		-	X	-	-	-	+		-	-	3	1
L		+								+			X		-				+	2	11
M	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	X	+	+	+	+	+	3	1
N													-		X				+	1	0
O			-		+	-	-	-	-		-	+	-	-	-	X		-	-	8	
P		+								+					-		X		-	2	11
Q	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	2	2
R			-										+						X	0	18
+	6	8	8	6	6	5	6	4	6	8	8	7	6	5	5	8	7	4	7	120	
-	3	3	5	3	4	6	3	5	4	3	3	3	8	5	9	3	3	6	6		85

U sociometrické matice na otázky čísla 3 a 4 můžeme vidět, že se respondenti rozepsali. Respondenti mohli označit spolužáků, kolik chtěli. Počty jim omezeny nebyly. Zde byly počty kladných voleb podobné.

Nejvíce negativních voleb získali respondenti s písmeny L (8) a N (9).

Pokud bychom nenahrazovali jména písmeny, tak by bylo možné vidět, že třída je rozdělená na skupiny kluci x holky.

Naopak někteří z respondentů nedělali rozdíly a na svou oslavu by pozvali všechny.

I zde se u respondenta s písmenem Q setkáváme s negativním přístupem ke všem.

ROZBOR HODNOT

V této třídě je celkem 19 žáků. 8 (42, 1 %) dívek a 11 (57, 9 %) chlapců.

Stejně jako v předchozí třídě i zde měli respondenti v dotazníku výčet 23 hodnot. Ke každé hodnotě měli pomocí škálovací stupnice, přiřadit číslo od 1 do 5. Číslo 1 představovalo největší důležitost, číslo 5 znamenalo naopak důležitost nejmenší. Postupně si rozebereme všechny hodnoty a jejich výsledky.

ZDRAVÍ

15 (79, 0 %) respondentů uvedlo, že zdraví patří mezi hodnoty nejdůležitější a zvolilo číslo 1. Číslo 2 i 3 uvedl jeden (5, 3 %) respondent. Objevilo se tady i číslo 5 a to od dvou (10, 5 %) respondentů. To znamená, že 2 respondenti si myslí, že zdraví není důležité.

MÍR

Hodnota míru je nejvíce důležitá pro 10 (52, 6 %) respondentů. Číslo 2 uvedlo 5 (26, 3 %) respondentů. Číslo 3 zvolili 2 (10, 5 %) respondenti. Objevilo se zde i číslo 4 a 5. Tyto čísla získala stejný počet hlasů a to 1 (5, 3 %).

LÁSKA

7 (36, 8 %) respondentů uvedlo, že láska patří mezi jejich nejdůležitější hodnoty. Číslo 2 zvolilo 6 (31, 6 %) respondentů. Čísla 3, 4 a 5 získala stejný počet. A to vždy po dvou (10, 5 %) respondentech.

ŽIVOTNÍ PARTNER

Tato hodnota je nejdůležitější pro 6 (31, 6 %) respondentů. Číslo 2 a 3 vybralo 5 (26, 3 %) respondentů. Číslo 4 se objevilo u dvou (10, 5 %) respondentů. Objevilo se zde i číslo 5, a to konkrétně u jednoho (5, 3 %) dotazovaného.

ROZVOJ OSOBNOSTI

Rozvoj osobnosti je nejdůležitější pro 5 (26, 3 %) respondentů, kteří vybrali číslo 1. Číslo 2 zaznamenalo 8 (42, 1 %) respondentů. Číslo 3 se objevilo u 3 (15, 8 %) respondentů. Číslo 4 u dvou (10, 5 %) dotazovaných. Opět tu máme i výskyt čísla 5. To se objevilo opět pouze u jednoho (5, 3 %) respondenta.

BÝT UŽITEČNÝ DRUHÝM

Číslo 1 a 2 vybralo stejný počet respondentů, a to 6 (31, 6 %). Číslo 3 uvedlo 5 (26, 3 %) respondentů. Číslo 4 a 5 získalo po jednom (5, 3 %) respondentovi.

I v případě této třídy můžeme poznamenat, že užitečnost pro druhé není lhostejností.

SPOLEČENSKÁ PRESTIŽ (POSTAVENÍ VE SPOLEČNOSTI)

Postavení ve společnosti je nejdůležitější pouze pro 1 (5, 3 %) respondenta. Číslo 2 uvedlo 5 (26, 3 %) respondentů. Číslo 3 poznačilo 10 (52, 6 %) dotazovaných. Číslo 4 vybrali 2 (10, 5 %) respondenti. Číslo 5 se vyskytlo pouze u 1 (5, 3 %) respondenta.

POLITICKÁ ANGAŽOVANOST

Číslo 1 nevybral nikdo. Číslo 2 zvolil jeden (5, 3 %) respondent. Číslo 3 mělo největší počet voleb, a to konkrétně 10 (52, 6 %). Číslo 4 vybralo 6 (31, 6 %) dotazovaných a číslo 5 uvedli 2 (10, 5 %) respondenti.

Na škále převažuje třetí stupeň, což značí, že tato hodnota je na pomezí důležitosti i nedůležitosti.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Pro více než polovinu, konkrétně pro 11 (57, 9 %) respondentů je životní prostředí hodně důležité. 3 (15, 8 %) zvolili číslo 2. Číslo 3 a 4 mělo stejný počet voleb a to 2 (10, 5 %). Číslo 5 získalo volbu od jednoho (5, 3 %) respondenta.

U této hodnoty nás potěšilo, že většina zařadila životní prostředí na vyšší pozici.

PŘÁTELSTVÍ

Tato hodnota je důležitá pro 15 (79, 0 %) respondentů. Číslo 2 vybral jeden (5, 3 %) respondent. Číslo 3 a 4 nezvolil nikdo. Číslo 5 zvolili 3 (15, 8 %) respondenti.

Hodnota přátelství patří u většiny mezi důležité hodnoty.

RODINA

Hodnota rodiny je důležitá pro 16 (84, 2 %) respondentů, kteří k této hodnotě přiřadili číslo 1. Číslo 2, 3 a 4 nezvolil nikdo. 3 (15, 8 %) respondenti uvedli číslo 5, čili pro ně rodina není důležitá.

SVOBODA

Zde uvedlo číslo 1, čili největší význam 10 (52, 6 %) respondentů. Číslo 2 zvolilo 5 (26, 3 %) dotazovaných. Číslo 3 a 4 zaznamenalo stejný počet respondentů, a to jeden (5, 3 %). Číslo 5 vybrali 2 (10, 5 %) dotazovaní.

ÚSPĚŠNOST V ZAMĚSTNÁNÍ

Úspěšnost v zaměstnání je důležitá pro 9 (47, 4 %) respondentů, kteří zvolili číslo 1. Číslo 2 a 3 zvolil stejný počet dotazovaných, a to 4 (21, 1 %). Číslo 4 nezvolil nikdo a číslo 5 uvedl pouze jeden (5, 3 %) z nich.

DĚTI

Číslo 1 uvedlo 6 (31, 6 %) respondentů. Číslo 2 zvolilo 7 (36, 8 %) dotazovaných. Číslo 3 vybrali 2 (10, 5 %) respondenti, číslo 3 uvedli 3 (15, 8 %) dotazovaní. I v tomto případě se objevilo hodnocení 5, které uvedl jeden (5, 3 %) respondent.

PRAVDA

Pravda je důležitá pro 13 (68, 4 %) respondentů. Číslo 2 zvolili 3 (15, 8 %) dotazovaní. Číslo 3 se neobjevilo u nikoho. Číslo 4 zvolil jeden (5, 3 %) dotazovaný a číslo 5 vybrali 2 (10, 5 %) respondenti.

ZAJÍMAVÁ PRÁCE

Tato hodnota je nejvíce důležitá pro 5 (26, 3 %) respondentů. Číslo 2 vybralo 9 (47, 4 %) dotazovaných, číslo 3 zvolili 2 (10, 5 %) respondenti, číslo 4 zvolil pouze jeden (5, 3 %) respondent a číslo 5 vybrali 2 (10, 5 %) respondenti.

DEMOKRACIE

U této hodnoty nás překvapil výsledek. Důležitá je totiž pouze pro 8 (42, 1 %) respondentů. Čísla 2 a 3 zvolilo stejný počet dotazovaných, a to 3 (15, 8 %). Číslo 4 vybral pouze jeden (5, 3 %) respondent a překvapivý počet získalo číslo 5, které vybrali 4 (21, 1 %) respondenti.

PLAT

Tato hodnota je důležitá pro 4 (21, 1 %) respondenty, kteří vybrali číslo 1. Číslo 2 zvolilo 8 (42, 1 %) respondentů. Číslo 3 vybrali 4 (21, 1 %) dotazovaní. Číslo 4 obdrželo jednu (5, 3 %) volbu. Číslo 5 uvedli 2 (10, 5 %) respondenti.

VZDĚLÁNÍ

Číslo 1 zvolilo 6 (31, 6 %) respondentů. Číslo 2 uvedli 3 (15, 8 %) dotazovaní. 6 (31, 6 %) respondentů zvolilo číslo 3. Číslo 4 nevybral nikdo. Poslední číslo 5 uvedli 4 (21, 1 %) respondenti.

MAJETEK

3 (15, 8 %) respondenti uvedli číslo 1, číslo 2 uvedlo 7 (36, 8 %) respondentů, číslo 3 se objevilo u 6 (31, 6 %) dotazovaných, číslo 4 zaznamenali 2 (10, 5 %) respondenti a číslo 5 uvedl jeden (5, 3 %) respondent.

ZÁJMY, KONČKY

Pro 8 (42, 1 %) dotazovaných jsou zájmy důležité a zaznamenali číslo 1. 5 (26, 3 %) dotazovaných uvedlo číslo 2, číslo 3 uvedli 4 (21, 1 %) respondenti, číslo 4 se neobjevilo u nikoho. Poslední číslo 5 zaznamenali 2 (10, 5 %) respondenti.

VÍRA

Pro tuto hodnotu zvolilo číslo jedna 6 (31, 6 %) dotazovaných. Číslo 2 vybrali 3 (15, 8 %) respondenti, číslo 3 uvedlo 5 (26, 3 %) dotazovaných, číslo 4 se objevilo u 3 (15, 8 %) respondentů a číslo 5 vybrali 2 (10, 5 %) respondenti.

SOUKROMÉ PODNIKÁNÍ

Soukromé podnikání je nejvíce důležité pro 2 (10, 5 %) respondenty. Číslo 2 vybrali 4 (21, 1 %) dotazovaní, číslo 3 uvedlo 10 (52, 6 %) respondentů. Číslo 4 vybrali 2 (10, 5 %) respondenti a číslo 5 zaznamenal pouze jeden (5, 3 %) respondent.

Přehled voleb u děvčat:

HODNOTY	1	2	3	4	5
Zdraví	7	1			
Mír	4	4			
Láska	5	3			
Životní partner	2	4	3		
Rozvoj osobnosti	3	4	1		
Být užitečný druhým	1	5	2		
Společenská prestiž (postavení ve společnosti)		3	5		
Politická angažovanost			4	3	1
Životní prostředí	4	3	1		
Přátelství	8				
Rodina	8				
Svoboda	5	3			
Úspěšnost v zaměstnání	3	3	2		
Děti	4	3		1	
Pravda	6	2			
Zajímavá práce	2	5		1	
Demokracie	4	2		1	1
Plat	1	4	2	1	
Vzdělání	2	3	3		
Majetek	1	3	4		
Zájmy, koníčky	3	4	1		
Víra	2	1	3	2	
Soukromé podnikání		1	6	1	

Při rozboru hodnot u dívek jsme nevyozorovali žádné velké odchylky. Volby byly u některých hodnot podobné a u jiných hodnot docházelo k rozdílům.

Podle výsledků můžeme říci, že dívky mají na vyšších pozicích rodinu, přátelství, děti, pravdu nebo rozvoj osobnosti.

Hodnota politické angažovanosti byla dána do pozadí.

Přehled voleb u chlapců:

HODNOTY	1	2	3	4	5
Zdraví	8		1		2
Mír	6	1	2	1	1
Láska	2	3	2	2	2
Životní partner	4	1	3	2	1
Rozvoj osobnosti	2	4	2	2	1
Být užitečný druhým	5	1	3	1	1
Společenská prestiž (postavení ve společnosti)	1	2	5	2	1
Politická angažovanost		1	6	3	1
Životní prostředí	7		1	2	1
Přátelství	7	1			3
Rodina	8				3
Svoboda	5	2	1	1	2
Úspěšnost v zaměstnání	6	1	2		2
Děti	2	4	2	2	1
Pravda	7	1		1	2
Zajímavá práce	3	4	2		2
Demokracie	4	1	3		3
Plat	3	4	2		2
Vzdělání	4		3		4
Majetek	2	4	2	2	1
Zájmy, koníčky	5	1	3		2
Víra	4	2	2	1	2
Soukromé podnikání	2	3	4	1	1

Při rozboru hodnot u chlapců jsme měli smíšené pocity. Připadalo nám, že někteří dotazník vyplnili, jen aby se neřeklo a nepřemýšleli nad zadáním. Naopak nás někteří z chlapců svými volbami překvapili a mile potěšili.

Pro chlapce je důležité zdraví, rodina přátelství.

Taktéž jako u dívek se na zadní příčce umístila politická angažovanost. Hodnota vzdělání skončila někde uprostřed.

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ U 2. ZKOUMANÉ TŘÍDY

V sociometrickém šetření jsme zjistili, že třída je spíše rozdělená na dívky a chlapce. Dále jsme zjistili, že respondent Q nejevil zájem, a byl při výběru spolužáků odměřený. Avšak podle průzkumu hodnot, které vybral, se od svých spolužáků nijak nelišil. Ani ostatní, kteří v šetření dopadli dobře nebo hůře, se svými hodnotami nijak zvlášť neodlišovali.

Můžeme tedy napsat, že ani v této třídě nemají hodnoty vliv na postavení ve třídě.

5.1.3 Popis 3. zkoumané třídy

Jako další si představíme opět 8. třídu. V této třídě je celkem 20 žáků. 8 děvčat a 12 chlapců. I zde byly odpovědi zaznamenány do sociometrické matice. Zaznamenávaly se volby kladné a negativní. Jména respondentů nahrazují písmena z abecedy. Protože je ve třídě celkem 20 žáků, tak jsou použita písmena od A po S.

SOCIOMETRICKÉ ŠETŘENÍ

Sociometrická matice na 1. a 2. otázku z dotazníku.

(1. S kým ze třídy bych chtěl/la sedět v lavici?

2. S kým ze třídy bych v lavici určitě sedět nechtěl/la?)

	A	B	C	D	E	F	G	H	CH	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	+	-	
A	X					+			-													1	1
B		X	+						-													1	1
C		+	X						-													1	1
D				X			+		-													1	1
E					X			+	-													1	1
F	+			+	+	X			-					-								3	2
G				+			X		-													1	1
H					+			X	-													1	1
CH									X					+								1	0
I								-		X	-						+	-				1	3
J											X					-		+				1	1
K								-				X				+						1	1
L													X									0	0
M									+					X								1	0
N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	0	19
O					+						-			+	-	X						2	2
P										+							X	-				1	1
Q									-				+					X				1	1
R								-											X	+		1	1
S									-											+	X	1	1
+	1	1	1	2	3	1	1	1	1	1	0	0	1	2	1	0	1	1	1	1	1	21	
-	1	1	1	1	1	1	2	3	11	1	3	1	1	2	1	2	1	3	1	1	1		39

Ze sociometrické matice vyplývá, že jednoznačně nejvíce negativních voleb získal respondent s písmenem CH (11). Ostatní mají počet pozitivních i negativních voleb podobný.

Sociometrická matice na 3. a 4. otázku z dotazníku.

(3. Koho ze třídy bych pozval/la na narozeninovou oslavu?

4. Koho ze třídy bych určitě na narozeninovou oslavu nepozval/la?)

	A	B	C	D	E	F	G	H	CH	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	+	-
A	X	+	+	+	+	+	+	+	-		-					-					7	3
B	+	X	+	+	+	+	+	+	-		+	+		-		+	+				11	2
C	+	+	X	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	19	0
D	+	+	+	X	+	+	+	+													7	0
E	+	+	+	+	X	+	+	+	-												7	1
F	+	+	+	+	+	X	+	+	-	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+	17	2
G		+					X		-												1	1
H	+	+	+	+	+	+	+	X	-												7	1
CH									X												0	0
I	+				+		-			X	-					-	+		+		4	3
J	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	X	+	+	+	+	+	+	+	+	+	19	0
K	+				+	+		-		+	+	X	+	+		+	+	+	+	+	12	1
L	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	X	+	+	+	+	+	+	+	19	0
M	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	X	+	+	+	+	+	+	19	0
N										+	+	+			X		+		+		5	0
O	+			+	+	+	+		+		+	+	+	+	+	X	+	+	+	+	14	1
P								-		+	+						X		+		3	1
Q	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	X	+	19	0
R	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	X	19	0
S	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	19	0
+	15	13	12	13	15	14	14	12	8	11	12	11	9	8	9	10	13	9	12	8	228	
-	0	0	0	0	0	0	1	2	6	0	2	0	0	2	0	2	0	0	0	1		16

V sociometrické matici můžeme vidět, že opět nejvíce negativních voleb získal respondent s písmenem CH (6). Kdybychom měli místo písmen jména, tak bychom viděli, že dívky z této třídy drží pospolu a všechny se mezi sebou kamarádí. U kluků v této třídě takové

pouto není. Nicméně právě většina kluků dala kladné volby i dívkám nebo kladně ohodnotili všechny. I tento kolektiv je tedy rozdělen spíše na dívky a chlapce, přičemž chlapci jsou ti, kteří podle voleb mají lepší vztah k dívkám než naopak.

ROZBOR HODNOT

V této třídě je celkem 20 žáků. 8 (40, 0 %) dívek a 12 (60, 0 %) chlapců.

Stejně jako v předchozí třídě i zde měli respondenti v dotazníku výčet 23 hodnot. Ke každé hodnotě měli pomocí škálovací stupnice, přiřadit číslo od 1 do 5. Číslo 1 představovalo největší důležitost, číslo 5 znamenalo naopak důležitost nejmenší.

ZDRAVÍ

Zdraví je hodnota důležitá pro většinu dotazovaných. 13 (65 %) respondentů zvolilo číslo 1, číslo 2 zvolilo 5 (25 %) respondentů, číslo 3 a 4 zvolilo stejný počet respondentů, a to jeden (5 %). Číslo 5 se zde neobjevilo.

MÍR

Mír je dle výsledků taktéž důležitá hodnota. Číslo 1 vybralo 10 (50 %) respondentů, číslo 2 zvolilo 5 (25 %) respondentů, číslo tři 4 (20 %) respondenti a číslo 4 se objevilo pouze u jednoho (5 %) respondenta.

LÁSKA

Hodnota lásky získala všechny hodnoty ze škálovací stupnice. Číslo 1 vybralo 6 (30 %) dotazovaných, číslo dva 8 (40 %) dotazovaných, číslo tři 3 (15 %) respondenti, číslo čtyři 2 (10 %) respondenti a číslo 5 vybral jeden (5 %) respondent.

ŽIVOTNÍ PARTNER

Životní partner je důležitý pro 5 (25 %) respondentů, kteří zvolili číslo 1. Číslo 2 zvolilo 12 (60 %) respondentů a číslo 3 uvedli 3 (15 %) respondenti. Číslo 4 a 5 neuvedl nikdo. Čili můžeme usoudit, že tato hodnota je důležitá pro dívky i pro chlapce.

ROZVOJ OSOBNOSTI

Tato hodnota získala hodnocení 1 od 6 (30 %) respondentů. Číslo 2 vybralo 7 (35 %) dotazovaných, číslo 3 zvolilo 5 (25 %) respondentů. Číslo 4 a 5 získalo od respondentů stejný počet hlasů, a to jeden (5 %).

BÝT UŽITEČNÝ DRUHÝM

Opět můžeme říci, že nás těší, že tato hodnota není lhostejná a získala dobré hodnocení. Hodnocení 1 vybralo 8 (40 %) respondentů. Číslo 2 zvolilo 10 (50 %) dotazovaných a číslo 3 vybrali 2 (10 %) respondenti. Číslo 4 a 5 se neobjevilo u žádného z respondentů.

SPOLEČENSKÁ PRESTIŽ (POSTAVENÍ VE SPOLEČNOSTI)

Pro 3 (15 %) respondenty je společenská prestiž důležitá a vybrali hodnocení 1. Číslo 2 zvolilo 10 (50 %) dotazovaných. Číslo 3 vybralo 5 (25 %) respondentů a číslo 4 uvedli 2 (10 %) respondenti. Hodnocení číslo 5 nezvolil nikdo.

POLITICKÁ ANGAŽOVANOST

Tato hodnota nebyla hodnocena příliš kladně. Číslo 1 vybral pouze jeden (5 %) respondent, číslo 2 uvedli 3 (15 %) respondenti, číslo 3 vybralo 7 (35 %) respondentů, číslo 4 zvolilo 5 (25 %) respondentů a číslo 5 se objevilo u 4 (20 %) dotazovaných.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

I hodnota životní prostředí si nevedla špatně a získala slušné hodnocení. Číslo 1 a 2 získalo stejný počet voleb od 8 (40 %) respondentů. Číslo 3 vybrali 3 (15 %) dotazovaní a číslo 4 zvolil pouze jeden (5 %) respondent. Číslo 5 se neobjevilo u nikoho.

PŘÁTELSTVÍ

Hodnota přátelství je důležitá pro většinu třídy. Číslo 1 uvedlo 17 (85 %) respondentů, číslo 2 vybrali 2 (10 %) respondenti a číslo 3 zvolil pouze jeden (5 %) respondent. Čísla 4 a 5 se neobjevila u nikoho z dotazovaných.

RODINA

Tato hodnota získala totožné hodnocení jako hodnota přátelství. Tzn., číslo 1 se objevilo u 17 (85 %) respondentů, číslo 2 se objevilo u dvou (10 %) respondentů a číslo tři u jednoho (5 %) respondenta. Čísla 4 a 5 se neobjevila.

SVOBODA

Hodnocení 1 zvolilo 10 (50 %) respondentů, číslo 2 vybralo 7 (35 %) respondentů, číslo 3 se objevilo u dvou (10 %) dotazovaných a číslo 4 zaznamenal pouze jeden (5 %) dotazovaný. Číslo 5 nezvolil nikdo.

ÚSPĚŠNOST V ZAMĚSTNÁNÍ

Výsledek u této hodnoty nás překvapil, protože získal velice kladné hodnocení. Číslo 1 zvolilo 7 (35 %) respondentů a číslo 2 zvolilo 13 (65 %) respondentů. Ostatní nabízená čísla na škále se neobjevila. Můžeme tedy napsat, že hodnota úspěšnosti v zaměstnání je důležitá pro obě pohlaví stejně a všichni ji řadí na první příčku.

DĚTI

8 (40 %) dotazovaných považuje tuto hodnotu za důležitou a zvolilo číslo 1. Hodnocení 2 zaznamenalo 9 (45 %) respondentů. Čísla 3, 4 a 5 získala stejný počet voleb. Každé číslo získalo hlas jednoho (5 %) respondenta.

PRAVDA

Hodnocení číslo 1 využilo 12 (60 %) respondentů, číslo 2 vybrali 4 (20 %) respondenti, číslo 3 zvolili 3 (15 %) dotazovaní a číslo 4 se objevilo u jednoho (5 %) respondenta. Poslední číslo 5 nezvolil žádný z dotazovaných.

ZAJÍMAVÁ PRÁCE

Tato hodnota získala taktéž dobré hodnocení. Číslo 1 a 2 zvolil stejný počet respondentů, a to 8 (40 %). Číslo 3 vybrali dva (10 %) respondenti a čísla 4 a 5 opět získala stejný počet voleb. Každé číslo vybral jeden (5 %) dotazovaný.

DEMOKRACIE

7 (35 %) voleb získalo číslo 1, číslo 2 se objevilo u 4 (20 %) respondentů, číslo 3 zaznamenalo 8 (40 %) dotazovaných, číslo 4 nezvolil nikdo a číslo 5 vybral jeden (5 %) respondent.

PLAT

Tato hodnota se objevovala na prvních příčkách u děvčat i u chlapců. 7 (35 %) dotazovaných zvolilo číslo 1, číslo 2 se objevilo u 10 (50 %) respondentů a číslo 3 zaznamenali tři (15 %) dotazovaní. Ostatní čísla nikdo nezvolil.

VZDĚLÁNÍ

I hodnota vzdělání získala velice dobré hodnocení a objevovala se spíše na předních příčkách. Hodnotící číslo 1 vybralo 7 (35 %) respondentů, číslo 2 zvolilo 12 (60 %) dotazovaných a číslo 3 uvedl pouze jeden (5 %) respondent.

MAJETEK

Číslo 1 vybrali pouze 3 (15 %) dotazovaní. Číslo 2 a 3 získala stejný počet voleb. Každé číslo získalo 8 (40 %) hlasů. Číslo 4 vybral jeden (5 %) respondent.

ZÁJMY, KONÍČKY

Pro tuto hodnotu zvolilo číslo jedna 5 (25 %) respondentů. Číslo 2 vybralo 12 (60 %) dotazovaných, číslo 3 se objevilo u dvou (10 %) respondentů a číslo 4 vybral pouze jeden (5 %) respondent.

VÍRA

Hodnocení číslo 1 zvolilo 7 (35 %) dotazovaných, číslo dva 8 (40 %) respondentů, číslo 3 získalo pouze jeden (5 %) hlas a čísla 4 a 5 získala stejný počet voleb. Obě čísla zvolili 2 (10 %) respondenti.

SOUKROMÉ PODNIKÁNÍ

Číslo jedna zvolili 2 (10 %) respondenti, číslo 2 vybralo 5 (25 %) respondentů. Číslo 3 a 4 získala stejný počet voleb. Obě čísla zvolilo 6 (30 %) dotazovaných. Číslo 5 vybral pouze jeden (5 %) respondent.

Přehled voleb u děvčat:

HODNOTY	1	2	3	4	5
Zdraví	7	1			
Mír	5	3			
Láska	4	4			
Životní partner	4	4			
Rozvoj osobnosti	3	3	2		
Být užitečný druhým	5	3			
Společenská prestiž (postavení ve společnosti)		3	4	1	
Politická angažovanost		2	2	2	2
Životní prostředí	4	4			
Přátelství	7	1			
Rodina	8				
Svoboda	2	5	1		
Úspěšnost v zaměstnání	1	7			
Děti	4	4			
Pravda	6	2			
Zajímavá práce	2	5	1		
Demokracie	4	2	2		
Plat	1	5	2		
Vzdělání	2	5	1		
Majetek		4	3	1	
Zájmy, koníčky	2	6			
Víra	5	2	1		
Soukromé podnikání		2	4	2	

Pro dívky jsou důležité hodnoty jako mír, zdraví, láska, životní partner nebo přátelství, rodina či zájmy. Též se na prvních příčkách objevuje životní prostředí či pomoc druhým. Na pomezí je politická angažovanost či soukromé podnikání.

U dívek se neobjevila žádná hodnota, která by byla oproti ostatním hodnotám odsunuta do pozadí.

Přehled voleb u chlapců:

HODNOTY	1	2	3	4	5
Zdraví	6	4	1	1	
Mír	5	2	4	1	

Láska	2	4	3	2	1
Životní partner	1	8	3		
Rozvoj osobnosti	3	4	3	1	1
Být užitečný druhým	3	7	2		
Společenská prestiž (postavení ve společnosti)	3	7	1	1	
Politická angažovanost	1	1	5	3	2
Životní prostředí	4	4	3		
Přátelství	10	1	1		
Rodina	9	2	1		
Svoboda	8	2	1		
Úspěšnost v zaměstnání	6	6			
Děti	4	5	1	1	1
Pravda	6	2	3	1	
Zajímavá práce	6	3	1	1	1
Demokracie	3	2	6		1
Plat	6	5	1		
Vzdělání	5	7			
Majetek	3	4	5		
Zájmy, koníčky	3	6	2	1	
Víra	2	6		2	2
Soukromé podnikání	2	3	2	4	1

Chlapci na první příčku řadili hodnotu vzdělání, což nás mile překvapilo. Dále se v popředí ocitla hodnota být užitečný druhým či hodnota majetku nebo přátelství. Na rozhraní se opět ocitla hodnota soukromého podnikání.

VÝSLEDKY 2. ZKOUMANÉ TŘÍDY

Díky sociometrickému šetření jsme zjistili, že nejméně oblíbeným členem kolektivu je respondent s písmenem CH, který dostal nejvíce negativních voleb. Myslíme si, že můžeme říci, že pod písmenem CH se skrývá chlapec a většinu negativních voleb získal od dívek. V chlapeckém kolektivu se jeho jméno příliš nevyskytovalo. Podle analýzy jeho hodnot nevidíme souvislost mezi jeho neoblíbeností ve třídě a hodnotami. Naopak, jeho zvolené hodnoty byly podobné většině, spíše nás jeho volby u některých hodnot mile překvapily.

Co se týká hodnot, opět někde můžeme vidět rozdíly, které nalezneme mezi dívkami a chlapci. Pozitivně nás překvapilo kladné hodnocení vzdělání od chlapců a od dívek zase kladné hodnocení hodnoty zajímavého zaměstnání, ale taky platu.

5.1.4 Popis 4. zkoumané třídy

Dále si popíšeme 6. třídu. V této třídě je celkem 17 žáků. 10 děvčat a 7 chlapců. I zde byly odpovědi zaznamenány do sociometrické matice. Zaznamenávaly se volby kladné a negativní. Jména respondentů nahrazují písmena z abecedy. Jelikož je ve třídě 17 žáků, byla použita písmena A až P.

SOCIOMETRICKÉ ŠETŘENÍ

Sociometrická matice na 1. a 2. otázku z dotazníku.

(1. S kým ze třídy bych chtěl/la sedět v lavici?

2. S kým ze třídy bych v lavici určitě sedět nechtěl/la?)

	A	B	C	D	E	F	G	H	CH	I	J	K	L	M	N	O	P	+	-
A	X							+		-								1	1
B		X	+		-													1	1
C		+	X														-	1	1
D				X			+		+						-			2	1
E					X		+								-			1	1
F						X	+											1	0
G							X		+									1	0
H	+							X	-									1	1
CH				+	-				X									1	1
I	+									X					-			1	1
J											X				+			1	0
K										-	-	X	-		-	+		1	4
L						-							X				+	1	1
M			-		-									X				0	2
N					-						+				X			1	1
O					-							+				X		1	1
P			-											+			X	1	1
+	2	1	1	1	0	0	3	1	2	0	1	1	0	1	1	1	1	17	
-	0	0	2	0	5	1	0	0	1	2	1	0	1	0	4	0	1		18

Ze sociometrické matice můžeme vyčíst, že nejvíce negativních voleb získali respondenti s písmeny E (5) a N (4). Nejvíce pozitivních voleb získal respondent s písmenem G (3).

Sociometrická matice na 3. a 4. otázku z dotazníku.

(3. Koho ze třídy bych pozval/la na narozeninovou oslavu?

4. Koho ze třídy bych určitě na narozeninovou oslavu nepozval/la?)

	A	B	C	D	E	F	G	H	CH	I	J	K	L	M	N	O	P	+	-
A	X							+							-			1	1
B	+	X	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	16	0
C	+	+	X	+	+	+	+	+	+	+								9	0
D	+	+	+	X	+	+	+	+	+	+								9	0
E					X		+								-			1	1
F	+	+	+	+	+	X	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	16	0
G				+		+	X	+	+									4	0
H	+							X		-								1	1
CH				+			+		X	-								2	1
I	+	+	+	+	+	+	+	+	+	X	+	+	+	+	+	+	+	16	0
J											X	+	+	+	+	+	+	6	0
K	+	+	+	+	+	+	+	+		-	-	X	-	+	-	+	-	10	5
L						-							X	+				1	1
M	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	X	+		+	5	10
N					-						+				X			1	1
O	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	+	+	+	+	X	+	6	10
P	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	X	16	0
+	8	6	6	8	7	7	9	9	7	5	7	7	7	8	6	7	6	120	
-	2	2	2	2	3	3	2	2	2	5	1	0	1	0	3	0	1		31

Nejvíce pozitivních voleb získali respondenti s písmeny G (9) a H (9) a nejvíce negativních voleb získal respondent s písmenem I. V této třídě se moc negativních voleb nerozdalo. Hlavně dívky rozdávaly spíše pozitivní volby oproti chlapcům.

ROZBOR HODNOT

V této třídě je celkem 17 žáků. 10 (58, 8 %) dívek a 7 (41, 2 %) chlapců.

Stejně jako v předchozí třídě i zde měli respondenti v dotazníku výčet 23 hodnot. Ke každé hodnotě měli pomocí škálovací stupnice, přiřadit číslo od 1 do 5. Číslo 1 představovalo největší důležitost, číslo 5 znamenalo naopak důležitost nejmenší.

ZDRAVÍ

Pro více než polovinu, konkrétně pro 11 (64, 7 %) respondentů, je zdraví velice důležité, a proto zvolili číslo 1. Číslo 2 a 3 získala stejný počet voleb. Obě čísla zvolil jeden (5, 9 %) respondent. Číslo 4 se zde neobjevilo. Číslo 5 vybrali 4 (23, 5 %) respondenti.

MÍR

Tato hodnota je nejvíce důležitá pro 10 (58, 8 %) respondentů. Číslo 2 zvolili 3 (17, 7 %) respondenti. Číslo 3 a 4 měla stejný počet voleb. Každé z čísel vybral jeden (5, 9 %) respondent. Objevilo se zde i číslo 5, které zaznamenali 2 (11, 8 %) respondenti.

LÁSKA

Láska získala od 9 (52, 9 %) respondentů číslo 1. Číslo 2 nevybral nikdo. Číslo 3 se objevilo u čtyř (23, 5 %) respondentů. Číslo 4 a 5 získala stejný počet voleb. Každé z čísel vybrali 2 (11, 8 %) dotazovaní.

ŽIVOTNÍ PARTNER

Pro 8 (47, 1 %) dotazovaných je životní partner naprosto důležitý. Číslo 2 zaznamenal 1 (5, 9 %) respondent. Číslo 3 se objevilo u 4 (23, 5 %) respondentů. Číslo 4 vybral pouze 1 (5, 9 %) dotazovaný a číslo 5 vybrali 3 (17, 7 %) respondenti.

ROZVOJ OSOBNOSTI

5 (29, 4 %) respondentů zvolilo číslo 1, číslo 2 vybralo 6 (35, 3 %) respondentů, číslo 3 zaznamenali 3 (17, 7 %) dotazovaní, číslo 4 se objevilo pouze u jednoho (5, 9 %) respondenta a číslo 5 zvolili 2 (11, 8 %) respondenti.

BÝT UŽITEČNÝ DRUHÝM

Tato hodnota je důležitá pro 9 (52, 9 %) respondentů. Číslo 2 vybralo 5 (29, 4 %) dotazovaných. Číslo 3 a 4 se u nikoho neobjevila. Číslo 5 se objevilo u 3 (17, 7 %) respondentů.

SPOLEČENSKÁ PRESTIŽ (POSTAVENÍ VE SPOLEČNOSTI)

Číslo 1 vybrali 4 (23, 5 %) respondenti, číslo 2 zvolilo 8 (47, 1 %) respondentů, číslo 3 se objevilo u 3 (17, 7 %) respondentů. Číslo 4 nezaznamenal nikdo a číslo 5 vybrali 2 (11, 8 %) respondenti.

POLITICKÁ ANGAŽOVANOST

Politická angažovanost je důležitá pro 4 (23, 5 %) respondenty. Číslo 2 zvolili 2 (11, 8 %) dotazovaní, číslo 3 zaznamenalo 5 (29, 4 %) respondentů, čísla 4 a 5 získala stejný počet voleb. Každé číslo zvolili 3 (17, 7 %) respondenti.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Hodnota životního prostředí je nejvíce důležitá pro 10 (58, 8 %) dotazovaných. Číslo 2 vybrali 4 (23, 5 %) respondenti. Číslo 2 a 3 nezaznamenal nikdo a číslo 5 se objevilo u 3 (17, 7 %) respondentů.

PŘÁTELSTVÍ

Hodnota přátelství získala hodnocení číslo 1 od 14 (82, 4 %) respondentů. Číslo 2, 3 a 4 se neobjevila u žádného z dotazovaných a číslo 5 vybrali 3 (17, 7 %) respondenti.

RODINA

Hodnota rodiny získala naprosto stejné volby jako předchozí hodnota přátelství. Číslo 1 vybralo 14 (82, 4 %) respondentů, čísla 2, 3 a 4 se neobjevila a číslo 5 zvolili 3 (17, 7 %) dotazovaní.

SVOBODA

Svoboda získala hodnocení číslo 1 od 11 (64, 7 %) respondentů. Číslo 2 zaznamenali 2 (11, 8 %) respondenti, číslo 3 vybral pouze 1 (5, 9 %) respondent. Číslo 4 se neobjevilo u nikoho a číslo 5 vybrali 3 (17, 7 %) respondenti.

ÚSPĚŠNOST V ZAMĚSTNÁNÍ

Tato hodnota je nejvíce důležitá pro 7 (41, 2 %) dotazovaných. Číslo 2 vybralo 5 (29, 4 %) dotazovaných, čísla 3 a 4 se neobjevila u nikoho. Číslo 5 zvolilo 5 (29, 4 %) dotazovaných.

DĚTI

Děti jsou důležité pro 8 (47, 1 %) respondentů, kteří zvolili číslo 1. Číslo 2 vybral 1 (5, 9 %) respondent, číslo 3 se objevilo u 4 (23, 5 %) respondentů, číslo 4 u jednoho (5, 9 %) respondenta a číslo 5 zaznamenali 3 (17, 7 %) respondenti.

PRAVDA

9 (52, 9 %) respondentů zaznamenalo číslo 1, číslo 2 vybrali 4 (23, 5 %) respondenti, číslo 3 pouze jeden (5, 9 %) respondent. Číslo 4 se neobjevilo u žádného z dotazovaných a číslo 5 zvolili 3 (17, 7 %) respondenti.

ZAJÍMAVÁ PRÁCE

Zajímavá práce je důležitá pro 6 (35, 3 %) respondentů, kteří zvolili číslo 1. Číslo 2 vybralo 5 (29, 4 %) respondentů. Číslo 3 vybrali 2 (11, 8 %) respondenti, číslo 4 se neobjevilo u nikoho. Číslo 5 zvolili 4 (23, 5 %) respondenti.

DEMOKRACIE

Číslo 1 zvolilo 5 (29, 4 %) respondentů, číslo 2 vybralo 8 (47, 1 %) respondentů. Číslo 3 nebylo zaznamenáno u nikoho. Číslo 4 se objevilo pouze u jednoho (5, 9 %) dotazovaného a číslo 5 u 3 (17, 7 %) dotazovaných.

PLAT

Tato hodnota je důležitá pro 7 (41, 2 %) respondentů, kteří zaznamenali číslo 1. Číslo 2 vybralo 6 (35, 3 %) respondentů, číslo 3 se objevilo pouze u jednoho (5, 9 %) respondenta. Číslo 4 nezaznamenal nikdo a číslo 5 zvolili 3 (17, 7 %) respondenti.

VZDĚLÁNÍ

Tato hodnota je důležitá pro většinu respondentů. Číslo 1 vybralo 9 (52, 9 %) respondentů, číslo 2 zaznamenali 3 (17, 7 %) dotazovaní, číslo 3 vybrali 2 (11, 8 %) respondenti, číslo 4 nezaznamenal nikdo a číslo 5 vybrali 3 (17, 7 %) dotazovaní.

MAJETEK

Čísla 1 a 2 získala stejný počet voleb. Obě čísla zvolilo 6 (35, 3 %) respondentů. Číslo 3 se objevilo pouze u jednoho (5, 9 %) respondenta, číslo 4 u nikoho a číslo 5 u 4 (23, 5 %) respondentů.

ZÁJMY, KONÍČKY

Tato hodnota je důležitá pro většinu respondentů. Číslo 1 zvolilo 12 (70, 6 %) zúčastněných, číslo 2 nezvolil nikdo, číslo 3 vybrali 2 (11, 8 %) respondenti, číslo 4 se opět neobjevilo u nikoho a číslo 5 se objevilo u 3 (17, 7 %) dotazovaných.

VÍRA

I tato hodnota je důležitá pro více než polovinu respondentů. Číslo 1 vybralo 7 (41, 2 %) respondentů, číslo 2 zvolilo 6 (35, 3 %) dotazovaných, číslo 3 vybral pouze jeden (5, 9 %) respondent, číslo 4 nevybral nikdo a číslo 5 se objevilo u 3 (17, 7 %) respondentů.

SOUKROMÉ PODNIKÁNÍ

U této hodnoty vybrali číslo jedna 3 (17, 7 %) respondenti, číslo 2 zvolilo 6 (35, 3 %) respondentů, číslo 3 se objevilo u 3 (17, 7 %) respondentů, číslo 4 zaznamenali 4 (23, 5 %) dotazovaní a číslo 5 pouze jeden (5, 9 %) respondent.

Přehled voleb u děvčat:

HODNOTY	1	2	3	4	5
Zdraví	6	1			3
Mír	6	1	1		2
Láska	7		1	1	1
Životní partner	5		2	1	2
Rozvoj osobnosti	3	2	3	1	1
Být užitečný druhým	5	3			2
Společenská prestiž (postavení ve společnosti)	3	5	1		1
Politická angažovanost	3	1	3	1	2
Životní prostředí	7	1			2
Přátelství	8				2
Rodina	8				2
Svoboda	7	1			2
Úspěšnost v zaměstnání	4	3			3
Děti	6		2	1	1
Pravda	6	1	1		2
Zajímavá práce	2	3	2		3
Demokracie	3	5			2
Plat	4	3	1		2
Vzdělání	6	2			2
Majetek	3	4			3
Zájmy, koníčky	7		1		2
Víra	5	3			2
Soukromé podnikání	2	3	1	3	1

Dívky měly na vyšších příčkách následující hodnoty. Zdraví, být užitečný druhým, společenská prestiž, životní prostředí, přátelství, rodinu, svobodu, úspěšnost v zaměstnání, pravdu, demokracii či zájmy nebo víru. Celkově měly skoro všechny hodnoty hodnoceny kladně. Zbytek hodnot byl na rozhraní, ale nebyla žádná hodnota, kterou by všechny ohodnotily negativně.

Přehled voleb u chlapců:

HODNOTY	1	2	3	4	5
Zdraví	5		1		1
Mír	4	2		1	
Láska	2		3	1	1
Životní partner	3	1	2		1
Rozvoj osobnosti	2	4			1
Být užitečný druhým	4	2			1
Společenská prestiž (postavení ve společnosti)	1	3	2		1

společnosti)					
Politická angažovanost	1	1	2	2	1
Životní prostředí	3	3			1
Přátelství	6				1
Rodina	6				1
Svoboda	4	1	1		1
Úspěšnost v zaměstnání	3	2			2
Děti	2	1	2		2
Pravda	3		2		2
Zajímavá práce	4	3			1
Demokracie	2	3		1	1
Plat	3	3			1
Vzdělání	3	1	2		1
Majetek	3	2	1		1
Zájmy, koníčky	5		1		1
Víra	2	3	1		1
Soukromé podnikání	1	3	2	1	

Chlapci měli na vyšších pozicích hodnotu zdraví, míru, životního partnera, užitečnosti druhým, dále hodnotu rozvoje osobnosti, životního prostředí, přátelství, rodiny, svobody, úspěšnosti v zaměstnání, zájmů, víry, zajímavé práce, pravdy, ale také hodnotu dětí.

I zde můžeme napsat, že nebyla žádná hodnota, která by byla hodnocena všemi negativně. Hodnota lásky byla odstrčena. Je zvláštní, že v tomto případě chlapci dávali na vyšší pozici životního partnera, ale lásku odsunuli do pozadí.

VÝSLEDKY 4. ZKOUMANÉ TŘÍDY

Při sociometrickém zjištění jsme zjistili, že někteří žáci získali více negativních voleb, ale opět po analýze jednotlivých odpovědí nemůžeme říci, že to souvisí s jejich hodnotami.

V této třídě ale nebylo celkově rozdáno mnoho negativních voleb. Při 3. a 4. otázce z první části dotazníku, na otázku, koho by pozvali na svou oslavu a koho nikoliv, odpovídala většina velmi pěkně. Objevily se odpovědi, že by pozvali všechny spolužáky, protože kdyby někoho nepozvali, tak by jim to bylo líto. Jedna z odpovědí zněla "není člověk, kterého bych nepozvala".

5.1.5 Popis 5. zkoumané třídy

Jako poslední si popíšeme 7. třídu. V této třídě je celkem 24 žáků. 13 děvčat a 11 chlapců. I zde byly odpovědi zaznamenány do sociometrické matice. Zaznamenávaly se volby

kladné a negativní. Jména respondentů nahrazují písmena z abecedy. Ve třídě je 24 žáků, byla použita písmena A až W.

SOCIOMETRICKÉ ŠETŘENÍ

Sociometrická matice na 1. a 2. otázku z dotazníku.

- (1. S kým ze třídy bych chtěl/la sedět v lavici?
2. S kým ze třídy bych v lavici určitě sedět nechtěl/la?)

	A	B	C	D	E	F	G	H	CH	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	+	-	
A	X										+									-					1	1	
B		X		+						+										-					2	1	
C			X							+												-			1	1	
D				X	+														-						1	1	
E		+			X														-						1	1	
F				+		X													-						1	1	
G	-			-			X				-	+				-		-		-					1	6	
H								X												+		-			1	1	
CH									X	+												-			1	1	
I			+							X															1	1	
J									+		X												-		1	1	
K	+											X	+										-		2	1	
L	+												X												1	1	
M											-			X		+					+				2	1	
N															X								+	-	1	1	
O				-												X	+								1	1	
P												+					X						-		1	1	
Q				-			-				-					+		X							1	3	
R																	-		X				+		1	1	
S																				X	+	-			1	1	
T											-		+								X				1	1	
U																	-					X	+		1	1	
V															+								X	-	1	1	
W																-						+		X	1	1	
+		2	1	1	1	1	1	0	0	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1	0	1	2	1	2	1	27	
-		1	0	0	3	0	0	0	1	0	0	0	4	0	0	1	1	2	4	0	3	0	7	0	4		31

Nejvíce negativních voleb získal respondent s písmenem U (7). Pozitivní volby byly u všech vyrovnané

Sociometrická matice na 3. a 4. otázku z dotazníku.

(3. Koho ze třídy bych pozval/la na narozeninovou oslavu?)

4. Koho ze třídy bych určitě na narozeninovou oslavu nepozval/la?)

	A	B	C	D	E	F	G	H	CH	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	+	-
A	X						-	+					+												2	1
B		X		+	+	+	+		+		+										-				6	1
C			X				+															-			1	1
D		+		X	+	+			+		+			-			-	-							5	3
E		+		+	X	+			+		+							-			-				5	2
F		+		+	+	X			+		+							-							5	1
G	-	+	+	-		+	X	-		+	-	+				-	-			-	-				5	7
H	+							X			+	+								+		-			4	1
CH		+		+	+	+			X		+	+					-	-							6	2
I			+			+				X		+					-								3	2
J		+		+	+	+			+		X										-				5	1
K							+	+				X										-			2	1
L	+					+	+			+			X												4	1
M												-		X			+				+				2	1
N	-			-											X	+					-		+	+	3	3
O																X		+				-			1	1
P													+				X			+	+	-			3	1
Q	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	X	+	+	+	+	+	+	23	0
R																	-		X				+		1	1
S							+											-		X					1	1
T											-		+				+				X				2	1
U											-					+	-	+				X	+		3	2
V	-			-										+				+					X		2	2
W				-							-			+							+	+	X		3	2
+	3	7	3	6	6	6	5	5	7	3	6	3	5	3	3	3	3	1	3	3	4	1	4	3	94	
-	3	0	0	2	2	0	1	1	0	0	0	5	0	1	0	3	3	6	0	4	3	3	0	2		39

I v tomto případě získal nejvíce negativních voleb respondent s písmenem Q (6). Avšak je zajímavé, že právě on by jako jediný pozval všechny své spolužáky.

Nejvíce pozitivních voleb získal respondent s písmenem CH (7).

ROZBOR HODNOT

V této třídě je celkem 24 žáků. 13 (54, 2 %) dívek a 11 (45, 8 %) chlapců.

Stejně jako v předchozí třídě i zde měli respondenti v dotazníku výčet 23 hodnot. Ke každé hodnotě měli pomocí škálovací stupnice, přiřadit číslo od 1 do 5. Číslo 1 představovalo největší důležitost, číslo 5 znamenalo naopak důležitost nejmenší.

ZDRAVÍ

Tato hodnota je důležitá pro většinu zúčastněných. 18 (75 %) respondentů zvolilo číslo 1, číslo 2 vybrali 4 (16, 7 %) respondenti, číslo 3 se objevilo u jednoho (4, 2 %) dotazovaného, číslo 4 nezaznamenal nikdo a číslo 5 vybral jeden (4, 2 %) respondent.

MÍR

Hodnocení číslo 1 se objevilo u 12 (50 %) respondentů, číslo 2 u 7 (29, 2 %) dotazovaných, číslo 3 u 3 (12, 5 %) respondentů, číslo 4 a 5 mělo stejný počet voleb. Pro každé z čísel hlasoval jeden (4, 2 %) dotazovaný.

LÁSKA

11 (45, 8 %) respondentů zvolilo číslo 1. Číslo 2 vybralo 5 (20, 8 %) respondentů, číslo 3 a 4 mělo stejný počet voleb. Obě čísla zvolili 3 (12, 5 %) respondenti a číslo 5 zaznamenali 2 (8, 3 %) dotazovaní.

ŽIVOTNÍ PARTNER

Číslo 1 vybralo 8 (33, 3 %) respondentů, číslo 2 zaznamenalo 6 (25 %) respondentů, číslo 3 se objevilo u 8 (33, 3 %) dotazovaných, číslo 4 a 5 zvolilo stejný počet respondentů. Každé číslo zvolil jeden (4, 2 %) respondent.

ROZVOJ OSOBNOSTI

Pro číslo 1 se rozhodlo 5 (20, 8 %) respondentů, číslo 2 zaznamenalo 13 (54, 2 %) dotazovaných. Číslo 3 vybrali 4 (16, 7 %) respondenti, číslo 4 zvolili 2 (8, 3 %) respondenti. Číslo 5 nezvolil nikdo.

BÝT UŽITEČNÝ DRUHÝM

Číslo 1 zvolilo 13 (54, 2 %) respondentů, číslo 2 vybralo 6 (25 %) respondentů, číslo 3 zaznamenali 4 (16, 7 %) dotazovaní. Číslo 4 se neobjevilo u nikoho a číslo 5 pouze u jednoho (4, 2 %) respondenta.

SPOLEČENSKÁ PRESTIŽ (POSTAVENÍ VE SPOLEČNOSTI)

Pro číslo 1 se rozhodli 2 (8, 3 %) respondenti. Číslo 2 zaznamenalo 15 (62, 5 %) respondentů, číslo 3 vybrali 4 (16, 7 %) respondenti, číslo 4 se objevilo u dvou (8, 3 %) respondentů a číslo 5 pouze u jednoho (4, 2 %).

POLITICKÁ ANGAŽOVANOST

Pro hodnocení číslo 1 se nerozhodl nikdo. Číslo 2 vybralo 5 (20, 8 %) respondentů, číslo 3 získalo 13 (54, 2 %) voleb, číslo 4 zaznamenali 4 (16, 7 %) respondenti a číslo 5 se objevilo u dvou (8, 3 %) dotazovaných.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Tato hodnota je důležitá pro 13 (54, 2 %) dotazovaných, kteří zvolili hodnocení číslo 1. Číslo 2 vybralo 8 (33, 3 %) respondentů, číslo 3 zvolili 2 (8, 3 %) respondenti, číslo 4 se neobjevilo u nikoho a číslo 5 se objevilo u jednoho (4, 2 %) respondenta.

PŘÁTELSTVÍ

Hodnota přátelství získala hodnocení číslo 1 od 22 (91, 7 %) respondentů, číslo 2 od jednoho (4, 2 %) dotazovaného, číslo 2 a 3 nezaznamenal nikdo a číslo 5 se objevilo pouze u jednoho (4, 2 %) dotazovaného.

RODINA

Naprostě stejné hodnocení získala i hodnota rodiny. Číslo 1 zaznamenalo 22 (91, 7 %) dotazovaných, číslo 2 vybral jeden (4, 2 %) respondent, číslo 3 a 4 se neobjevilo a číslo 5 zvolil opět jen jeden (4, 2 %) respondent.

SVOBODA

19 (79, 2 %) respondentů zvolilo číslo 1, číslo 2 se objevilo u 3 (12, 5 %) dotazovaných, číslo 3 vybral jeden (4, 2 %) respondent a číslo 4 se neobjevilo u nikoho. Poslední hodnocení číslo 5 zaznamenal pouze jeden (4, 2 %) respondent.

ÚSPĚŠNOST V ZAMĚSTNÁNÍ

Tato hodnota je naprostě důležitá pro 12 (50 %) respondentů, kteří zvolili hodnocení 1. Číslo 2 vybralo 11 (45, 8 %) respondentů, číslo 3 nevybral nikdo z dotazovaných. Číslo 1 se objevilo pouze u jednoho (4, 2 %) dotazovaného a číslo 5 opět nikdo nezaznamenal.

DĚTI

Číslo 1 vybralo 11 (45, 8 %) respondentů, číslo 2 se objevilo u 8 (33, 3 %) respondentů, číslo 3 u 3 (12, 5 %) dotazovaných, číslo 4 u dvou (8, 3 %) respondentů a číslo 5 u nikoho.

PRAVDA

Tato hodnota je důležitá pro 15 (62, 5 %) dotazovaných, kteří zvolili hodnocení 1. Číslo 2 vybralo 6 (25 %) dotazovaných, číslo 3 zaznamenali 2 (8, 3 %) respondenti a číslo 4 nezaznamenal nikdo. Číslo 5 se objevilo u jednoho (4, 2 %) respondenta.

ZAJÍMAVÁ PRÁCE

Zajímavá práce je důležitá pro 8 (33, 3 %) dotazovaných. Číslo 2 vybralo 10 (41, 7 %) respondentů, číslo 3 zaznamenali 4 (16, 7 %) dotazovaní, číslo 4 uvedli 2 (8, 3 %) respondenti. Číslo 5 neuvedl nikdo.

DEMOKRACIE

12 (50 %) respondentů zvolilo číslo 1. Číslo 2 vybralo 6 (25 %) respondentů, čísla 3, 4 a 5 získala stejný počet voleb. Každé číslo zaznamenali dva (8, 3 %) respondenti.

PLAT

Hodnocení 1 vybralo 7 (29, 2 %) respondentů, číslo 2 zvolilo 12 (50 %) dotazovaných, číslo 3 uvedli 4 (16, 7 %) respondenti, číslo 4 se objevilo pouze u jednoho (4, 2 %) respondenta a číslo 5 u nikoho.

VZDĚLÁNÍ

Čísla 1 a 2 získala stejný počet voleb. Obě čísla zvolilo 9 (37, 7 %) dotazovaných. Číslo 3 se objevilo u 4 (16, 7 %) respondentů, číslo 4 u dvou (8, 3 %) a číslo 5 u nikoho.

MAJETEK

6 (25 %) respondentů uvedlo číslo 1. Číslo 2 zaznamenalo 13 (54, 2 %) respondentů, číslo 3 vybrali 4 (16, 7) dotazovaní, číslo 4 se objevilo pouze u jednoho (4, 2 %) a číslo 5 u nikoho.

ZÁJMY, KONÍČKY

Zájmy jsou důležité pro 9 (37, 5 %) respondentů, kteří zvolili číslo 1. Číslo 2 vybralo 11 (45, 8 %) dotazovaných, číslo 3 a 4 uvedlo stejný počet respondentů. Obě čísla zvolili 2 (8, 3 %) respondenti. Číslo 5 se neobjevilo u nikoho.

VÍRA

7 (29, 2 %) dotazovaných vybralo číslo 1, číslo 2 se objevilo u 8 (33, 3 %), číslo 3 u 5 (20, 8 %), číslo 4 u dvou (8, 3 %) a číslo 5 se objevilo taktéž u dvou (8, 3 %) respondentů.

SOUKROMÉ PODNIKÁNÍ

Poslední hodnota získala číslo 1 od jednoho (4, 2 %) respondenta, číslo 2 vybralo 8 (33, 3 %) respondentů, číslo 3 zaznamenalo 9 (37, 5 %) dotazovaných, číslo 4 uvedlo 5 (20, 8 %) respondentů a číslo 5 vybral pouze jeden (4, 2 %) respondent.

Přehled voleb u děvčat:

HODNOTY	1	2	3	4	5
Zdraví	11	1			1
Mír	10	2			1
Láska	9	2	1		1
Životní partner	6	4	2	1	
Rozvoj osobnosti	2	9	1	1	
Být užitečný druhým	10	2			1
Společenská prestiž (postavení ve společnosti)	1	8	1	2	1
Politická angažovanost		2	8	2	1
Životní prostředí	9	2	1		1
Přátelství	12				1
Rodina	11	1			1
Svoboda	12				1
Úspěšnost v zaměstnání	5	7		1	
Děti	7	5		1	
Pravda	9	3			1
Zajímavá práce	3	5	3	2	
Demokracie	8	2	1	2	
Plat	2	7	3	1	
Vzdělání	4	6	1	2	
Majetek	3	6	3	1	
Zájmy, koníčky	5	5	1	2	
Víra	4	7	1		1
Soukromé podnikání		3	6	4	

Děvčata měla na vyšších příčkách většinu z uvedených hodnot. Naopak na nižších příčkách byla hodnota soukromého podnikání a politické angažovanosti.

Přehled voleb u chlapců:

HODNOTY	1	2	3	4	5
Zdraví	7	3	1		
Mír	2	5	3	1	
Láska	2	3	2	3	1
Životní partner	2	2	6		1
Rozvoj osobnosti	3	4	3	1	
Být užitečný druhým	3	4	4		
Společenská prestiž (postavení ve společnosti)	1	7	3		
Politická angažovanost		4	4	2	1

Životní prostředí	4	6	1		
Přátelství	10	1			
Rodina	11				
Svoboda	7	3	1		
Úspěšnost v zaměstnání	7	4			
Děti	4	3	3	1	
Pravda	6	3	2		
Zajímavá práce	5	5	1		
Demokracie	4	4	1		2
Plat	5	5	1		
Vzdělání	5	3	3		
Majetek	3	7	1		
Zájmy, koníčky	4	6	1		
Víra	3	1	4	2	1
Soukromé podnikání	1	5	3	1	1

Chlapci

měli na prvních příčkách hodnotu zdraví, společenské prestiže, užitečnosti druhým, hodnotu rodiny, přátelství, pravdy, zajímavé práce, platu, vzdělání či zájmů. Na zadní příčce skončila hodnota politické angažovanosti.

VÝSLEDKY 5. ZKOUMANÉ TŘÍDY

Sociometrické šetření nám odhalilo nejmenší oblíbenost respondenta s písmenem Q. Získal nejvíce negativních voleb, avšak o sám byl jako jediný z celé třídy ke všem vstřícný a rozdál nejvíce kladných voleb s odpovědí, že na svou oslavu by pozval všechny. Po analýze jeho voleb jsme nezjistili žádnou souvislost mezi jeho hodnotami a neoblíbeností ve třídě.

5.2 Interpretace dat a diskuze

Poslední kapitola zodpovídá na výzkumné otázky a cíle výzkumu. Výzkum byl realizován pomocí online dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 5 tříd. Dohromady se jednalo o 103 respondentů. Konkrétně 54 dívek a 49 chlapců. Všichni respondenti navštěvují 2. stupeň ZŠ a jejich věk je v rozmezí 11 až 15 let.

Na výzkumné otázky nám měl pomoci zodpovědět dotazník, který se dělil na 2 části. První část sloužila k sociometrickému šetření a druhá část se orientovala na hodnoty.

Díky druhé části dotazníku si můžeme zodpovědět na první 3 výzkumné otázky. Na 4. výzkumnou otázku si můžeme zodpovědět nejen díky druhé části, ale především díky části první.

DVO 1: Existují u respondentů rozdíly v hodnotách na základě věku?

Jak jsme již zmínili, tak výzkumného šetření se zúčastnili respondenti ve věku 11 až 15 let. Při rozboru hodnot nás výsledky mnohdy potěšily. Respondenti, kteří navštěvují 6. třídu, jsou skupinou s nejnižším věkem. Tato věková kategorie měla na vyšších pozicích následující hodnoty. Zdraví, mír, rozvoj osobnosti, být užitečný druhým, společenskou prestiž, životní prostředí, svobodu, úspěšnost v zaměstnání, demokracii, plat, vzdělání, majetek zájmy a víru. Tyto hodnoty dostaly hodnocení na stupnicové škále čísla 1 až 2. Ovšem na nejvyšší příčce se téměř u všech vyskytla hodnota rodiny a přátelství, kdy v obou případech tyto hodnoty získaly stejné hodnocení. Na první příčce tyto hodnoty uvedlo 82, 4 % respondentů, což je jednoznačně ze všech hodnot nejvíce.

Další analyzovanou třídou byla 7. třída. Zde se na vyšších příčkách objevovaly následující hodnoty. Zdraví, mír, láska, životní partner, rozvoj osobnosti, být užitečný druhým, společenská prestiž, životní prostředí, svoboda, úspěšnost v zaměstnání, děti, pravda, zajímavá práce, demokracie, plat, vzdělání, majetek, zájmy, Opět tyto hodnoty získaly na stupnicové škále čísla 1 až 2. Čili můžeme říci, že tyto hodnoty dávají respondenti do popředí a mají je na vyšších pozicích. Avšak i v případě této třídy získala hodnota rodiny a hodnota přátelství nejlepší hodnocení. Číslo 1 těmto hodnotám přiřadilo 91, 7 % respondentů.

Jako další jsme si rozebrali výsledky 8. tříd. Nyní si je označme jako třídu A a B. Jako první se zaměříme na výsledky třídy A. V této třídě se na vyšších příčkách (hodnocení na škále čísla 1 a 2) objevovaly následující hodnoty. Zdraví, mír, láska, životní partner, rozvoj osobnosti, být užitečný druhým, společenská prestiž, životní prostředí, svoboda, úspěšnost v zaměstnání, děti, pravda, zajímavá práce, plat, vzdělání, majetek, zájmy a víra. I zde se na první místo dostaly dvě hodnoty. A to hodnota rodiny a přátelství. I v této třídě číslo 1 zvolil stejný počet respondentů. A to 85 %.

Další třída B, na první pozice zvolila následující hodnoty. Mír, lásku, životní partner, rozvoj osobnosti, být užitečný druhým, životní prostředí, svobodu, úspěšnost v zaměstnání, děti, pravdu, zajímavou práci, demokracie, plat, vzdělání, majetek a zájmy. I v této třídě se na prvních pozicích umístila hodnota rodiny a přátelství, ale přidala se i hodnota zdraví. Hodnota rodiny získala číslo 1 na stupnicové škále od 84, 2 % respondentů. Hodnota přátelství získala 79, 0 %. Zdraví získalo číslo 1 taktéž od 79, 0 % respondentů.

Jako poslední si popíšeme výsledky 9. třídy, tedy nejstarších respondentů. V této třídě se na prvních příčkách umístily následující hodnoty. Mír, láska, životní partner, rozvoj osobnosti, být užitečný druhým, životní prostředí, rodina, úspěšnost v zaměstnání, děti, pravda, zajímavá práce, plat, vzdělání, zájmy. V této třídě získala nejlepší hodnocení hodnota demokracie, kterou na první příčku dalo 91, 3 % respondentů, hodnota svobody, kterou uvedlo 87,0 % respondentů, hodnota přátelství (82, 6 %) a hodnota zdraví (95, 7 %), která dopadla nejlépe.

Připomínáme, že tyto hodnoty jsme vyhodnocovaly bez rozdílu pohlaví. Čili jak děvčata, tak i chlapi volily uvedené hodnoty. Na nižších nebo středních pozicích vždy skončila hodnota politické angažovanosti a soukromého podnikání nebo víry. Ostatní hodnoty si vedly podobně, a to v každé třídě čili bez rozdílu na věku.

Z výsledků vyplývá, že nejlépe dopadla hodnota rodiny a přátelství až na 9. třídu, kde zvítězila hodnota zdraví. V 6. třídě jsme si mohli všimnout, že nebyla zmíněna hodnota lásky a životního partnera.

Podle výsledků můžeme říci, že jsme nezaznamenaly žádné výrazné rozdíly na základě věku až na zmíněnou 6. a 9. třídu.

DVO 2: Jaké jsou rozdíly v hodnotách u dívek a chlapců?

V tomto případě porovnáme zvláště hodnoty děvčat a zvláště hodnoty chlapců. Opět půjdeme třídu po třídě a následně si shrneme výsledky. Popíšeme si hodnoty, které byly dány respondenty na nižší příčky (hodnocení na stupnicové škále 3, 4 a 5) a zmíníme i hodnoty, které byly dány na příčky vyšší (hodnocení na stupnicové škále 1 a 2) a hodnoty, které jsme nazvaly jako "střední", jelikož je dle výsledků nemůžeme umístit na vyšší a ani nižší příčku.

Jako první se podíváme na hodnoty u děvčat z 6. třídy. V této třídě dala děvčata na nižší příčku hodnotu politické angažovanosti. Jako "střední" hodnoty (tzn, že stejný počet dívek tuto hodnotu umístil na vyšší příčku a stejný počet dívek na spodní příčku) můžeme označit hodnoty následující. Životní partner, rozvoj osobnosti, politická angažovanost, zajímavá práce a soukromé podnikání. Zbylé hodnoty byly umístěny na vyšší příčky, avšak nejlépe dopadla hodnota rodiny a přátelství.

Děvčata ze 7. třídy na nižší příčku uvedla hodnotu politické angažovanosti a soukromého podnikání. Ostatní hodnoty byly umístěny na vyšší pozice. Nejlépe zde dopadla hodnota rodiny, přátelství, zdraví a svobody.

Jako další zde máme děvčata z 8. (A) třídy. Tady zvolila děvčata na nižší příčku hodnotu politické angažovanosti. I zde se objevily "střední" hodnoty, mezi které patří hodnota

životního partnera, zajímavé práce a soukromého podnikání. U děvčat z této třídy si vedla nejlépe hodnota přátelství a rodiny.

Děvčata z 8. (B) třídy umístila na nižší příčku hodnotu společenského postavení, politické angažovanosti a soukromého podnikání. Mezi "střední" hodnotu se dostala hodnota majetku. Ostatní hodnoty se umístily na vyšších příčkách, avšak nejlépe si vedla hodnota rodiny, přátelství a míru.

Dívky z 9. třídy zvolily na nižší příčku hodnotu politické angažovanosti, úspěšnosti v zaměstnání, platu, majetku a soukromého podnikání. Mezi "střední" hodnoty můžeme zařadit hodnotu víry. Nejlépe se umístila hodnota zdraví, rodiny a přátelství.

Chlapci ze 6. třídy dali na nižší příčku hodnotu lásky a politické angažovanosti. Jako "střední" hodnoty z výsledků vyplynuly následující. Hodnota životního partnera, společenského postavení, dětí, pravdy, vzdělání a soukromého podnikání. Ostatní hodnoty byly umístěny na vyšší příčky. Zde si nejvíce vedla hodnota rodiny a přátelství.

Chlapci ze 7. třídy na nižší pozice uvedli hodnotu životního partnera, politické angažovanosti a víry. I zde se objevily "střední" hodnoty, mezi které patří hodnota lásky a soukromého podnikání. Zbylé hodnoty byly umístěny na vyšší příčky. Nejlépe si vedla hodnota přátelství a hodnota rodiny.

Chlapci z 8. (A) třídy zvolili na nižší příčku hodnotu lásky a politické angažovanosti. Mezi "střední" hodnoty zařadili životního partnera, společenskou prestiž, děti, vzdělání a soukromé podnikání. Nejlépe si vedla hodnoty rodiny a přátelství.

Chlapci z 8. (B) třídy zvolili na nižší příčku hodnotu politické angažovanosti a soukromého podnikání. Jako "střední" hodnota dopadla hodnota lásky. Nejlepší hodnocení získala hodnota rodiny a přátelství.

Chlapci z 9. třídy na nižší příčku umístili hodnotu lásky, životního partnera, užitečnost druhým, hodnotu životního prostředí, dětí, vzdělání a víry. Zde dopadla nejlépe hodnota zdraví a demokracie.

Z následujícího výčtu hodnot vyplývá, že dívky oproti chlapcům dávaly na vyšší pozice hodnotu lásky, životního partnera a dětí. U chlapců jsme si mohli všimnout menší roztržitosti. Někteří dobře hodnotili hodnotu lásky, ale špatně hodnotily hodnotu životního partnera a naopak. Jak u dívek, tak i u chlapců si nevedla dobře hodnota politické angažovanosti a soukromého podnikání. Naopak u obou pohlaví zvítězila hodnota rodiny a přátelství. Čili můžeme napsat, že určité rozdíly v hodnotách mezi dívkami a chlapci existují.

DVO 3: Které hodnoty považují respondenti za nejdůležitější?

U každé třídy jsme sestavili žebříček "top" pěti hodnot, které byly na škále ohodnoceny číslem 1.

V 6. třídě je žebříček pěti nejdůležitějších hodnot následující. O první místo se dělí rodina (82, 4 %) a přátelství (82, 4 %). Druhé místo patří zájmům (70, 6 %), na třetí místo se dostaly opět dvě hodnoty. Hodnota zdraví (64, 7 %) a hodnota svobody (64, 7 %). Čtvrté místo získala hodnota životního prostředí (58, 8 %) a hodnota míru (58, 8 %). Žebříček uzavírá svým pátým místem hodnota lásky (52, 9 %) a vzdělání (52, 9 %).

V 7. třídě se mezi pět nejdůležitějších hodnot dostaly následující. O první místo se dělí hodnota rodiny (91, 7 %) a přátelství (91, 7 %). Druhé místo získala hodnota svobody (79, 2 %), na třetím místě skončila hodnota zdraví (75 %), čtvrté místo obsadila hodnota pravdy (62, 5 %) a o páté místo se dělí hodnota užitečnosti druhým (54, 2 %) a hodnota životního prostředí (54, 2 %).

V 8. (A) získala první místo hodnota přátelství (85 %) a rodiny (85 %). Na druhém místě skončila hodnota zdraví (65 %), na třetím místě se umístila pravda (60 %), na čtvrtém místě je hodnota míru (50 %) a svobody (50 %). Páté místo obsadilo hned několik hodnot. Hodnota užitečnosti druhým (40 %), hodnota životního prostředí (50 %), hodnota dětí (50 %) a hodnota zajímavé práce (50 %).

V 8. (B) třídě získala první místo hodnota rodiny (84, 2 %). Na druhém místě se umístila hodnota zdraví (79, 0 %) a přátelství (79, 0 %). třetí místo patří hodnotě pravdy (68, 4 %). Na čtvrté místo dosáhla hodnota životního prostředí (57, 9 %) a o páté místo se dělí hodnota míru (52, 6 %) a hodnota svobody (52, 6 %).

V 9. třídě skončila na prvním místě hodnota zdraví (95, 7 %). Druhé místo získala hodnota demokracie (91, 3 %), třetí místo hodnota svobody (87, 0 %), čtvrté místo hodnota přátelství (82, 6 %) a páté místo získala hodnota míru (69, 6 %) a hodnota pravdy (69, 6 %). V této třídě skončila hodnota rodiny až na šestém místě (60, 9 %).

Z výše uvedených výsledků tedy vyplývá, že respondenti za nejdůležitější hodnotu považují především hodnotu rodiny a přátelství.

DVO 4: Existují hodnoty, které se u respondentů v dané třídě shodují?

Na tuto výzkumnou otázku si odpovíme tak, že si rozebereme každou třídu zvlášť a vypíšeme hodnoty, které se nejvíce objevovaly na vyšší příčce a hodnoty, které se nejvíce objevovaly na příčce nižší. Z toho zjistíme, které hodnoty se ve třídě shodují.

V 6. třídě se objevily u respondentů na vyšší příčce následující hodnoty. Zdraví, mír, být užitečný druhým, životní prostředí, svoboda, úspěšnost v zaměstnání, demokracie, děti,

plat, vzdělání, majetek zájmy a víra. Nejlepší hodnocení získala hodnota rodiny a přátelství. Tyto hodnoty se shodují u většiny třídy. Naopak je i shoda v hodnotě, která byla umístěna na nižší příčku. Jedná se o hodnotu soukromého podnikání.

V 7. třídě respondenti shodně umístili na vyšší pozice hodnotu zdraví, míru, užitečnosti druhým, hodnotu životního prostředí, svobody, úspěšnosti v zaměstnání, pravdy, demokracie a rodiny a přátelství. Shodně umístili na zadní příčku hodnotu soukromého podnikání, politické angažovanosti.

V 8. (A) třídě se shodovaly na vyšších příčkách následující hodnoty. Hodnota zdraví, míru, životního prostředí, užitečnosti druhým, rodiny, přátelství, dětí, pravdy, zajímavé práce. Shodně na zadní příčku umístili hodnotu soukromého podnikání a politické angažovanosti.

V 8. (B) třídě se shodně na vyšší příčce umístila hodnota zdraví, míru, životního prostředí, přátelství, rodiny, svobody, pravdy. Na nižší příčku byla dána hodnota soukromého podnikání a politické angažovanosti.

Poslední 9. třída se shodla v následujících hodnotách a na přední příčku umístila hodnotu zdraví, míru, pravdy, přátelství, rodiny, demokracie. I zde shodně na zadní příčce skončila hodnota soukromého podnikání a politické angažovanosti.

Mohli jsme si všimnout, že každá třída měla hodnoty, které shodně umístila na vyšší pozice a hodnoty, které shodně umístila na pozice nižší.

Hlavním výzkumným cílem bylo zjistit, **jaká je hodnotová orientace v jednotlivých třídách u žáků na 2. stupni ZŠ**. Na tento cíl si díky výzkumu můžeme odpovědět. Hodnotová orientace u žáků v jednotlivých třídách je podobná. Na přední příčce se ocitla hodnota rodiny a přátelství, naopak na spodní příčce hodnota soukromého podnikání a politické angažovanosti. Nebyl zjištěn žádný extrémní výkyv v hodnotách.

Diskuze

Výsledky výzkumu nám ukazují, že vliv hodnotové orientace na postavení žáků ve třídě v tomto případě není žádný. Hodnoty se v závislosti na věku a navštěvované třídě příliš nelišily, ale mohli jsme zpozorovat, že existují rozdíly v závislosti na pohlaví. Zatímco dívky by podle zjištěných hodnot daly přednost lásce, chlapci by raději zvolili peníze a majetek.

V teoretické části popisujeme, že hodnoty se v průběhu života mění. Vše závisí na zkušenostech a vývoji jedince. V období dospívání dochází k formování názorů a k různým

změnám, které jsme si díky knize od Vágnerové popsali. Proto víme, že hodnoty těchto respondentů se budou i nadále měnit a vyvíjet.

Díky výzkumu máme přehled o tom, jaké hodnoty jsou pro dospívající důležité.

5.3 Doporučení pro praxi

Výsledky výzkumu nám ukazují, jaké hodnoty žáci preferují. Někteří byli zaměřeni materiálně, jiní duchovně. Jedni dávali přednost lásce, druhí penězům. Je podstatné mít přehled o tom, jaké hodnoty děti mají. Hodnoty hrají v našich životech důležitou roli. Díky nim se ve světě neztrácíme, představují pro nás bod, díky kterému máme v dnešním světě jistotu.

Je dobré, aby děti věděly, že vše není jen o hmotných věcech, ale je důležitá i duchovní stránka. Samozřejmě tyto poznatky nemusí dětem předat jen škola, ale především rodina, která má na chápání hodnot u svých dětí velký vliv. Právě v rodině dochází k přejímání a chápání důležitých hodnot a rodiče své děti učí co je důležité a co ne.

Dnešní svět je zaměřen materiálně a je prezentováno spíše bohatství, majetek a vzhled. Proto právě v dnešní době je důležité mluvit s dětmi o hodnotách a vštěpovat jim, že materiální stránka života není vše.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala vlivem hodnotové orientace na postavení žáků ve třídě na 2. stupni ZŠ. Toto téma jsme si vybrali, protože hodnoty jsou součástí našeho každodenního života a ovlivňují naše jednání a chování. Existuje celá řada literatury, která se orientuje na hodnoty. Ale je potřeba se jimi zabývat neustále, a to i v případě dospívajících.

Teoretická část diplomové práce se zabývala hodnotami, osobností žáka 2. stupně a prostředním školy. V první kapitole jsme dali prostor hodnotám. Věnovali jsme se definici hodnot, popsali si chápání a dělení hodnot očima různých autorů a v neposlední řadě jsme se zabývali jejich významem. Ve druhé kapitole jsme si představili osobnost žáka 2. stupně. Popsali jsme si období dospívání a zabývali jsme se změnami, které jsou pro toto období typické. V poslední třetí kapitole jsme dali prostor prostředí školy. Zajímal nás především vliv prostředí školy na žáka a zmínili jsme i klima třídy a klima školy.

Praktická část diplomové práce se věnovala výzkumu hodnot a jejich vlivu na postavení žáků ve třídě. Cílem výzkumu bylo zjistit, jaká je hodnotová orientace u žáků na 2. stupni ZŠ, jestli má hodnotová orientace vliv na postavení ve třídě, zda existují rozdíly v hodnotách mezi chlapci a děvčaty a zda se hodnoty liší v závislosti na věku. Výzkum byl orientován kvantitativně. Data byla získána pomocí dotazníkového šetření na 2. stupni ZŠ. Výzkumný soubor tedy tvořili žáci 6. až 9. tříd ve věku 11 až 15 let.

Na základě provedeného výzkumného šetření je zřejmé, že hodnotová orientace nemá vliv na postavení žáků ve třídě. Nicméně by měly být hodnoty s dětmi rozebírány a měly by vědět, že materiální hodnoty nejsou vše.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] CAKIRPALOGLU, Panajotis, 2009. *Psychologie hodnot. 2.*, dopl. a přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2295-4.
- [2] ČAČKA, Otto, 1998. *Psychologie vrstev duševního dění osobnosti a jejich autodiagnostika. Vyd. 2.*, opr. a dopl. Brno: Doplněk. ISBN 80-7239-010-4.
- [3] ČAPEK, Robert, 2010. *Třídní klima a školní klima. Praha: Grada. Pedagogika (Grada).* ISBN 978-80-247-2742-4.
- [4] ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ, 2007. *Psychologie pro učitele. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-273-7.*
- [5] DOROTÍKOVÁ, Soňa, 1998. *Filosofie hodnot: problémy lidské existence, poznání a hodnocení. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. ISBN 80-86039-79-x.*
- [6] DVOŘÁKOVÁ, Jana, 2008. *Morální usuzování: vliv hodnot, osobnosti a morální identity. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4751-8.*
- [7] GALLÀ, Maurice, 2005. *Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí: příručka o efektivní školní drogové prevenci. Přeložil Jindřich BAYER. [Praha]: Úřad vlády České republiky. Metodika (Úřad vlády České republiky). ISBN 80-86734-38-2.*
- [8] GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.*
- [9] GILLERNOVÁ, Ilona a Lenka KREJČOVÁ, 2012. *Sociální dovednosti ve škole. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3472-9.*
- [10] GRECMANOVÁ, Helena, 2008. *Klima školy. Olomouc: Hanex. Edukace (Hanex). ISBN 978-80-7409-010-3.*
- [11] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.*
- [12] KOHOUTEK, Rudolf, Irena OCETKOVÁ a Jaroslav ŠTĚPANÍK, 1998. *Základy sociální psychologie. Brno: CERM. ISBN 80-7204-064-2.*
- [13] KRAUS, Blahoslav, 2014. *Základy sociální pedagogiky. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0643-9.*

- [14] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.
- [15] LAŠEK, Jan, 2007. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7041-980-9.
- [16] MAREŠ, Jiří, 2013. *Pedagogická psychologie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0174-8.
- [17] MIKŠÍK, Oldřich, 2007. *Psychologická charakteristika osobnosti*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1304-8.
- [18] MUSIL, Jiří V, 2005. *Pedagogická psychologie*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati. ISBN 80-7318-291-2.
- [19] PRUDKÝ, Libor, 2009. *Studie o hodnotách*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-266-0.
- [20] PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 2013. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.
- [21] SAK, Petr, 2000. *Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč. ISBN 80-7229-042-8.
- [22] SAK, Petr a Karolína KOLESÁROVÁ, 2004. *Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda Servis. ISBN 80-86320-33-2.
- [23] SLATER, Alan a J. Gavin BREMNER, 2017. *An introduction to developmental psychology*. Third edition. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons. ISBN 978-1118767207.
- [24] SMĚKAL, Vladimír, 2009. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadlení [i.e. zrcadle] vědomí a jednání*. 3., opr. vyd. Brno: Barrister & Principal. Studium (Barrister & Principal). ISBN 978-80-87029-62-6.
- [25] STŘELEČEK, Stanislav, 2005. ed. *Studie z teorie a metodiky výchovy*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. ISBN 80-210-3687-7.
- [26] THOROVÁ, Kateřina, 2015. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0714-6.
- [27] VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.

[28] VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0956-8.

[29] VÁGNEROVÁ, Marie, 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Atd. A další

DVO Dílčí výzkumná otázka

Např. Například

Tzv. Takzvaně

ZŠ Základní škola

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Dělení hodnot dle Hofstedeho

Tabulka č. 2: Šest hodnot dle Sprengera

Tabulka č. 3: Přehled voleb u dívek z 1. zkoumané třídy

Tabulka č. 4: Přehled voleb u chlapců z 1. zkoumané třídy

Tabulka č. 5: Přehled voleb u dívek z 2. zkoumané třídy

Tabulka č. 6: Přehled voleb u chlapců z 2. zkoumané třídy

Tabulka č. 7: Přehled voleb u dívek z 3. zkoumané třídy

Tabulka č. 8: Přehled voleb u chlapců z 3. zkoumané třídy

Tabulka č. 9: Přehled voleb u dívek z 4. zkoumané třídy

Tabulka č. 10: Přehled voleb u chlapců z 4. zkoumané třídy

Tabulka č. 11: Přehled voleb u dívek z 5. zkoumané třídy

Tabulka č. 12: Přehled voleb u chlapců z 5. zkoumané třídy

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I: Dotazník

PŘÍLOHA I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

mé jméno je Helena Kulíšková a studuji druhý ročník na UTB ve Zlíně, navazující magisterský obor sociální pedagogika. V rámci mé diplomové práce, která se zabývá vlivem hodnotové orientace na postavení žáků ve třídě na 2. stupni ZŠ, bych Vás chtěla poprosit o vyplnění následujícího dotazníku.

Dotazník se dělí na 2 části. První část je určena k sociometrickému šetření a druhá část je zaměřena na hodnotovou orientaci.

Dotazník podepište svým křestním jménem, pokud Vás je ve třídě více se stejným jménem, poprosím Vás i o začáteční písmeno Vašeho příjmení. Nemusíte se bát. I když své jméno uvedete, nikde nebude figurovat. Při zpracování dat bude místo Vašeho jména číslo.

Jméno + třída:

V první části dotazníku Vás chci poprosit o vyplnění následujících otázek. Uvádějte prosím pouze Vaše spolužáky. Pokud je více spolužáků se stejným jménem, prosím i počáteční písmeno příjmení.

a) Odpověz na následující otázky:

1. S kým ze třídy bych chtěl/a sedět v lavici?
2. S kým ze třídy bych v lavici sedět určitě nechtěl/a?
3. Koho ze třídy bych pozval/a na narozeninovou oslavu?
4. Koho ze třídy bych určitě na narozeninovou oslavu nepozval/a?

V druhé části dotazníku Vás chci poprosit o to, abyste každou následující položku označili od 1 do 5, podle toho, jak moc pro Vás znamená. (1 znamená nejvíce důležitá, 5 nejméně)

b) Přiřaď k následujícím hodnotám číslo od 1 do 5 podle důležitosti (1 nejvíce, 5 nejméně).

Zdraví	1	2	3	4	5
Mír	1	2	3	4	5
Láska	1	2	3	4	5
Životní partner	1	2	3	4	5
Rozvoj osobnosti	1	2	3	4	5
Být užitečný druhým	1	2	3	4	5
Společenská prestiž (postavení ve společnosti)	1	2	3	4	5
Politická angažovanost	1	2	3	4	5
Životní prostředí	1	2	3	4	5
Přátelství	1	2	3	4	5
Rodina	1	2	3	4	5
Svoboda	1	2	3	4	5
Úspěšnost v zaměstnání	1	2	3	4	5
Děti	1	2	3	4	5
Pravda	1	2	3	4	5
Zajímavá práce	1	2	3	4	5
Demokracie	1	2	3	4	5
Plat	1	2	3	4	5
Vzdělání	1	2	3	4	5
Majetek	1	2	3	4	5
Zájmy, koníčky	1	2	3	4	5
Víra	1	2	3	4	5
Soukromé podnikání	1	2	3	4	5

Děkuji za vyplnění dotazníku! :)